

Чырвоная Беларусь

ЦАНА
15
К. А. П.

N 8

МАСТАЦКАЯ КОРЕКТУРА БАРЫСА МАЛКІНА.

ФОТО УЛ. СЕМЯНЯКІ.

ГІБ СР. АЗ.

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ

НА ГОД

1930

Адрас рэдакцыі: МЕНСК, вул.
К. Маркса, 14, ЦК КП(б)Б. Рэдакц.
часопісу „ПАРТЫЙНЫ РАБОТНИК“

ПАРТЫЙНЫ РАБОТНИК —

Абагульвае вопыт партыйнай работы, зьмяшчае кіраўнічыя артыкулы па партыйнаму будаўніцтву і пытаньнях гаспадарчай і культурнай работы з пункту гледжаньня партыйнага кіраўніцтва.

Вывучае вопыт і практыку партыйнай работы на мясцох, асьвятляе работу нізавых партыйных арганізацый, абгаварвае мэты і задачы партыйнай работы, высвятляе дадатны вопыт работы і пераносіць яго на ўсе ячэйкі КП(б)Б.

Дае ўсе неабходныя для партыйнага работніка, агітатара і прапагандыста матэрыялы — факты, лічбы, па пытаньнях бягучай працы.

Дапамагае ў практычнай рабоце нізавым кадрам партработнікаў, сакратаром і агітпропам, членам бюро ячэек, кіраўніком парт. асьветы, групоргам, зьвязноаргам і інш.

Асьвятляе чарговыя пытаньні комсамольскай работы з пункту гледжаньня партыйнага кіраўніцтва.

Ставіць на абгаварэньне новыя пытаньні партыйнай работы і кіраўніцтва, высвятляе новыя формы партыйнай і масавай работы ў пэрыод соцыялістычнай рэканструкцыі.

Рэгулярна зьмяшчае крытыку і бібліяграфію літаратуры па пытаньнях партыйнага будаўніцтва і масавай работы ў горадзе і вёсцы.

Зьмяшчае партыйныя дырэктывы па важнейшых пытаньнях

КОЖНАЯ гарадская і вясковая партыйная і комсамольская ячэйка, кожны агітатар, прапагандысты, цэхавы, групавы, зьвязнавы арганізатар, кожны партыйны актывіст — павінен падпісацца на часопіс „ПАРТЫЙНЫ РАБОТНИК“.

ПАРТЫЙНЫ РАБОТНИК

Орган ЦК КП(б)Б

Выходзіць 2 разы на м-ц

УМОВЫ Падпіскі:

На 1 месяц 25 кап.
3 месяцы 75 кап.
6 месяцаў 1 р. 50 кап.
1 год 2 р. 75 кап.

Кошт асобнага нумару — 15 кап.

Падпіску прымаюць:

Бюро падпіскі Белдзяржвыдавцтва — Менск, Пляц Волі, № 5. Аддзелам падпіскі Дзяржвыдавцтва РСФСР — Менск, Савецкая, 54 і ўсе паштовыя аддзяленьні і лістаносцы.

БЕЛАРУСКАЕ
ДЗЯРЖАЎНАЕ
ВЫДАВЕЦТВА

КНІЖКА-ПОШТАЙ

БЕЛАРУСКАЕ
ДЗЯРЖАЎНАЕ
ВЫДАВЕЦТВА

- ВЫСЫЛАЕ ўсё кніжкі на БЕЛАРУСКАЙ, ЯЎРЭЙСКАЙ, РАСІЙСКОЙ, ПОЛЬСКОЙ, ЛІТОВСКОЙ, ЛАТЫСКОЙ МОВАХ.
- ВЫКОНВАЕ ўсё ЗАКАЗЫ на кнігі, якія маюцца на кніжных складах БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА, на ДРУГІ ДЗЕНЬ.
- ДАЕ 10% СКІДКІ школам, НАРДОМАМ, БІБЛІОТЭКАМ, ХАТАМ-ЧЫТАЛЬНЯМ і ПРЫ КОЛЕКТЫЎНАЙ ВЫПІСЦЫ.
- ПРЫ ПЕРАСЫЛЦЫ РАЗАМ з ЗАКАЗАМ УСІХ ГРОШАЙ — ПЕРАСЫЛКУ — „КНІЖКА-ПОШТАЙ“ — БЯРЭ на СВОЙ КОШТ.
- НА ЗАКАЗЫ да 1 РУБЛЯ АБАВЯЗКОВА РАЗАМ з ЗАКАЗАМ ВЫСЫЛАЮЦЦА ГРОШЫ, на ЗАКАЗЫ ЗВЫШ 1 РУБЛЯ ТРЭБА ПРЫСЫЛАЦЬ 25% КАШТОЎНАСЬЦІ ЗАКАЗУ.
- „КНІЖКА-ПОШТАЙ“ — ЗАРАЗ-ЖА АДКАЗВАЕ на ўсё ЗАПЫТАНЬНІ АБ НОВЫХ, ШТО ВЫХОДЗЯЦЬ, КНІЖКАХ.

ЗАКАЗЫ ПРЫСЫЛАЙЦЕ па АДРАСУ:
МЕНСК, БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА
КНІЖКА-ПОШТАЙ

Чырвоная Беларусь

Пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

25 красавіка 1930

№ 8

АДРАС РЕДАКЦЫІ:
МЕНСК, САВЕЦКАЯ, 79.

Тэл. 7-41.

На бальшавіцкую сяўбу

Фото А. Кальцатага

СВЯТА ПРАЦЫ...

Г. РУГЕР.

НАЗНАЧАЕЦЦА вялікая міжнародная маніфэстацыя ў раз і назаўсёды вызначаны час, такім чынам, каб разам на ўсіх краінах і на ўсіх гарадох, у адзін умоўлены дзень працоўныя выстаўлялі перад грамадзкімі ўладамі патрабаваньне абмежаваньня законам рабочага дня да васьмі гадзін, а таксама выкананьня ўсіх іншых пастаноў міжнароднага конгрэсу ў Парыжы.

Таму, што падобная маніфэстацыя ўжо прызначана на першы май (новы стыль) Амэрыканскаю Фэдэрацыяю Працы на конгрэсе гэтае фэдэрацыі ў Сан-Луі ў сьнежні 1888 г., дык гэтае-ж чысло прынята і для міжнароднае маніфэстацыі.

Працоўныя ўсялякіх нацый арганізуюць гэтую маніфэстацыю так, як гэта ім будзе падказана ўмовамі іх краіны.

Так пастанавіў міжнародны соцыялістычны конгрэс у Парыжы 14—21 ліпеня 1889 году. Гэта было на золку політычнага жыцьця другога інтэрнацыяналу. Гэта было тады, калі гэты інтэрнацыянал быў яшчэ сапраўды чырвоным інтэрнацыяналам. Гэта было тады, калі ён яшчэ не ахварбаваўся ў жоўты колер, калі ён яшчэ ня быў соцыял-фашыцкім.

У змаганьні за васьмігадзінны рабочы дзень, за ўмацаваньне братэрства пролетараў усіх краін, у змаганьні супроць імперыялістычных войнаў і за войны грамадзянскія супроць капіталу, нарадзіўся першы май—святая надзея ўсіх прыгнечаных і абяздоленых, святая неаізыснае для банкіраў і эксплёататараў.

У далёкай Амэрыцы, у штаце Сан-Луі нарадзілася ідэя гэтага міжнароднага свята пролетараў усіх краін. Афшчына агалошана на парыскім конгрэсе яно зрабілася сымбалам рэволюцыйнага змаганьня, яно зрабілася сьцягам паўстаньня для ўсіх прыгнечаных і эксплёатаваных.

Так нарадзіўся першы май—рэволюцыйны, чырвоны май.

Цёмная, непрысвятная ноч панавала тады ў Расіі. Чорная царская рэакцыйная душаля расійскія працоўныя масы, душаля і ўсе населеныя наменшасьцямі тэрыторыі—беларусоў, украінцаў, палякаў, яўрэяў. Турмы і ссылкі, казацкі гараннік і шыбельніца былі адказам крывавага цароў на спробы вызваленьня працоўных Расіі.

Але ні турмы, ні ссылкі, ні казацкія гараннікі, ні шыбельніцы—нішто не магло запужаць рэволюцыйнага і пролетараў. Змаганьне з царскаю ўладаю, змаганьне з капіталам працягвалася. Змаганьне крывавае і бязьлітаснае.

І адзёз з форм гэтага рэволюцыйнага змаганьня было святкаваньне тады ў Расіі свята першага мая—святкаваньне часта конспіратыўнае, святкаваньне, якое ня раз канчалася бойкамі дэманстрантаў, арыштамі і высылкамі.

Чырвоныя маюць арганізоўваюцца ў Маскве, у Казані, у Пецярбургу, у Іванава-Вазьнясенску і ў шэрагу іншых гарадох. Конспірацыйна збіраюцца таварышы ў лесе, за горадам. Іх ня шмат. Дзьвесьце, трыста, а іншы раз і яшчэ менш чалавек. Кажуць рэволюцыйныя прамовы, пяюць рэволюцыйныя песні, клічуцца, ня глядзячы на царскі тэрор, працягваюць змаганьне. Часта на такія сходы налятае атрад казакаў. Бюць рэволюцыйнага гараннікі, арыштоўваюць правадыроў, саджаюць у турмы, ссылаюць у далёкі Сібір. Але гэта ня спыняе пролетараў-байцоў. Агітацыя за працяг змаганьня робіцца і на другі год у першы май, зноў адбываюцца рэволюцыйныя сходы, зноў гаворацца рэволюцыйныя прамовы, зноў сьпяваюцца рэволюцыйныя песні.

А ў Харкаве ў 1900 годзе больш дзьвух тысяч чыгуначнікаў, ужо адчынена, з чырвоным сьцягам у руках, выходзяць першага мая на вуліцы. Да дэманстрантаў далучаюцца яшчэ больш як трохтысячная грамада рабочых і служачых іншых фабрык і заводаў, прадпрыемстваў і ўстаноў.

— Васьмігадзінны рабочы дзень... Падвышэньне зарплат—вось што ў гэты дзень першага мая 1900 году красавалася на рэволюцыйных плякатах харкаўскіх чыгуначнікаў.

Поліцыя і казацкі адказалі на гэта стрэламі, гараннікамі, арыштам 179 дэманстрантаў. Тады 2-га мая чыгуначнікі абвясцілі забастоўку і баставалі да таго часу, пакуль арыштаваньня та-

Всёнародный праздник 1-го
18-го Января 1917 г. в Петрограде.

Святкаваньне 1-га Мая ў 1917 годзе ў Ленінградзе.

варышы ня былі вызвалены з турмы. А перад самаю імперыялістычнаю вайною, у Пецярбургу 1-га мая 1913 году бастуе ўжо 25 тысяч рабочых.

... За апошні час прыкмячаецца вялікае непакойства сярод фабрычных рабочых,—піша ў сваім сакрэтным абешніку дэпартамент поліцыі да губэрнатару, граданачальніку і жандармскіх упраў правінцый.—Неабходна зараз-жа і безадкладна ўжыць адпаведныя захады, каб узмацніць нагляд за рабочымі, а ў выпадку ўзьнікненьня стачак—як мага іх задушваць у самым пачатку. Агітатараў арыштаваць, рабочых, што бастуюць, этапным парадкам паадсылаць на радзіму... Паведамляючы пра гэта для належных распараджэньняў, дэпартамент поліцыі пакорна просіць пра вынікі сваячасова ўведамаць для дакладу яго права-схадзіцельству*.

Вораг нэрвеўца, вораг ужывае захады, вораг рыхтуецца задушыць рэволюцыйны рух пролетараў. А стачкі растуць. Першы май святаўецца ўсюды, дзе ёсьць рабочыя, дзе ёсьць эксплёатаваныя. І ў гарадох, і ў глухих мястэчках, і ў турмах, і ў ссылцы на канцавоўсі... Усюды, дзе пульсуе рэволюцыйная думка, дзе ёсьць жалезная нічым не запужаная воля да перамогі.

Рабочая кляса таксама рыхтавалася да свайго апошняга рашучага бою.

1914 год. Год пачатку сусьветнае імперыялістычнае вайны. Год вялікае і сур'эзнае пераацэнкі каштоўнасьцяў. Другі інтэрнацыянал ня вытрымае рэволюцыйнага іспыту. Ён здраджвае рэволюцыйнай солідарнасьці пролетараў усіх краін, ён у асобе сваіх правадыроў пераходзіць у лагэр імперыялістых, у лагэр "патрыятаў". Замест таго, каб змагацца супроць імперыялістычнае вайны лідэры другога інтэрнацыяналу клічуць рабочых абараніць "сваю" буржуазію, абараніць "сваю радзіму". Адамуляюцца яны ў 1914 годзе і ад святкаваньня рэволюцыйнага свята першага мая. Замест гэтага свята рабочае солідарнасьці яны галасуюць у парламентах Нямеччыны, Францыі, Англіі і іншых краін за ваенныя пазыкі на арганізацыю сусьветнае бойкі.

І толькі крайняе левае крыло сусьветнае соцыял-дэмакратыі, толькі камуністы ня здрадзілі свайму баявому сьцягу. Толькі адны яны ў гэту эпоху шовіністычнага асьляпленьня і велізных здрадніцтваў не забываліся паўтараць:

— Вышэй чырвоны сьцяг паўстаньня... вайна вайне... пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

А потым надышла ў Расіі лютаўская рэволюцыя. Цар адмовіўся ад прастола, пачало лятчэй дыхаць. І камуністычная партыя першага мая 1917 году (пастарому стылю 18 красавіка) выйшла разам з рабочаю клясаю на вуліцы, каб патрабаваць спыніць імперыялістычную вайну і перадаць усю ўладу пролетарыяту.

— Вайна вайне!—крычалі большавіцкія плякаты,—Няхай жыве міжнародная рэволюцыя!

На фронце пачалося братаньне...

Набліжаліся дні Чырвонага Кастрычніка.

А затым бадзёрыя, магутныя першамайскія дэманстрацыі ўжо ў савецкай краіне, ужо пры дыктатуры пролетарыяту. Першамайскія суботнікі... змаганьне на франтах... вошы, голад, холад. А ў сэрцы кожнага пролетара моцна ляжыць: пераможам, пераможам... павінны перамагчы... ня можам не перамагчы.

Там на захадзе таксама змаганьне рабочых з капіталам. Савецкая ўлада ў Вэнгрыі, савецкая ўлада ў Баварыі. Забастоўкі, стачкі, рост рэвалюцыйнага руху ва ўсіх краінах сьвету—ва Францыі, у Амэрыцы, у Англіі. Там таксама ў першамайскія дні пламянеюць чырвоныя сьцягі і на плякатах красуюцца рэвалюцыйныя лёзунгі:

— Уся ўлада Саветам!.. Няхай жыве Ленін!.. Няхай жыве пролетарская рэвалюцыя!

Але там рабочыя не перамаглі—*пакуль што* яшчэ не перамаглі. Соцыял-фашысты ў цесным саюзе з буржуазіяй там расстрэльваюць першамайскія дэманстрацыі, саджаюць рэвалюцыйнаў-рабочых у турмы, ссылаюць іх на катаргу, зьнішчаюць іх электрычным крэслам, шыбельніцаю, ударам тапара ці куляю.

Але ўсіх не перавешаеш. Усіх не засадзіш за краты. І пролетары ўсіх краін, пад кіраўніцтвам сваіх партый і Комінтэрну, вядуць усюды змаганьне, усюды шпарка рухтуюцца да апошняга рашучага бою.

Кляса супроць клясы.

Эксплёатаваныя супроць эксплёататараў.

Пролетары супроць заводчыкаў, абшарнікаў і банкіраў.

Бой цягнецца... апошняя рашучая схватка не за гарамі.

І ў нас, тут, у Савецкім Саюзе ідзе бой. Бой за соцыялізм, бой за п'яцігодку.

Злосна супраціўляецца кулак і няпман нашаму наступу на стары побыт, на дзедаўскія мэтоды работы, на рэшты капіталізму ў рэспубліцы працы. Усе свае сілы, усе здольнасьці, усе хітрыкі свае ўжываюць нашы клясавыя ворагі, каб перашкаджаць будаўніцтву новага камуністычнага сьвету, каб перашкаджаць калектывізацыі, каб рассяваць нуду, нявер'е, паніку і разлад у нашых шэрагах.

А ў гэтым ім шчыра памагаюць нашы клясавыя ворагі на той бок барыкад—абшарнікі і капіталісты Захаду, банкіры Ленданскага Сіці, фабрыканы і мільёнэры Парыжу, Нью-Ёрку і Бэрліну. Памагаюць ім у гэтым і „божыя служкі“—пачынаючы ад папы рымскага і архібіскупа кентэбэрыскага, і канчаючы нашымі пагромшчыкамі Эўлогіем, Антоніем і іншымі.

Але савецкаму пролетарыяту ня страшны ўсе гэтыя пралазы яго заклітых ворагаў. Сьмела будзе ён соцыялізм, сьмела, пад кіраўніцтвам свае кампартыі, ідзе ён сваім шляхам.

І нічога ня можа зьбіць яго з яго простага шляху.

Абанкручаная соцыял-дэмакратыя як нямецкая, так і ўсіх іншых краін сьвядома забыла ўсе рэвалюцыйныя лёзунгі сьвята першага мая. Яе прадстаўнікі, дарваўшыся да міністэрскіх партфэляў, расстрэльваюць з кулямэтаў рабочыя першамайскія дэманстрацыі, ня горш царскіх апырчыкаў арыштоўваюць і зьбіваюць рэвалюцыйнаў-дэманстрантаў.

Нам-жа чырвоны май—сьвята рэвалюцыйнага пролетарыяту—застаўся тым-жа рэвалюцыйным сьвятам, якім ён быў і раней. Нашы першамайскія лёзунгі засталіся тымі-ж рэвалюцыйнымі лёзунгамі, якія былі агалошаны яшчэ ў 1889 годзе, на соцыялістычным конгрэсе ў Парыжы.

Вось яны ясныя, выразныя, што клічуць пролетарыят да бою:

— Кляса супроць клясы!.. За сусьветную рэвалюцыю!.. Пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

„ДА ЕШ ЧЫГУН“.

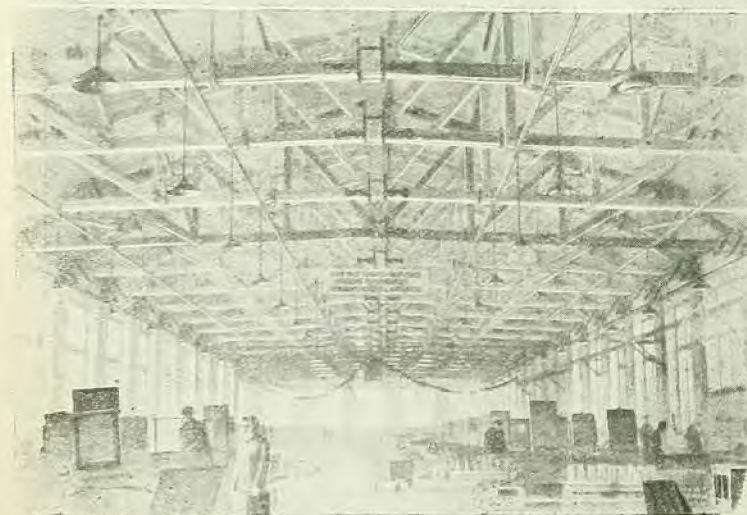
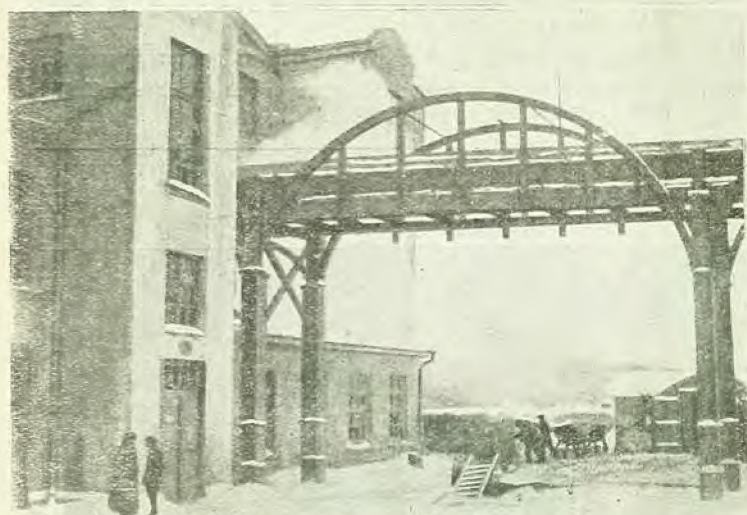

Праца на чыгуна-ліцейным заводзе.

ПРОЛЕТАРСКАЯ ПЕРАМОГА.

Нарыс СЯРГЕЯ ЗНАЁМАГА

Фото Ёл. Семіянікі

Запалкавая фабрыка „Пролетарская перамога“ у Нова-Барысаве. На малюнку ўверсе: агульны від галоўнага корпусу ф-кі; ніжэй: фасад электрастанцыі з часткаю мосту, які злучае яе з фабрыкаю; унізе агульны від аднаго з цэхаў ф-кі.

ТАМ, дзе пяць год таму назад гойдаліся маладыя вішні ды яблыні, дзе шушукалі лісты клёну, там— у цэнтры Нова-Барысаве ўзраслі высокія мury першага волата у БССР, што пабудаваны па апошняму слову тэхнікі, высокія мury новай запалкавай фабрыкі— „Пролетарская перамога“.

Ціха. Зусім ціха. Толькі час-ад-часу вырвецца глухі гук ад удару малатка, загудзе варштат, маладкай мільгане электрычнасць ды ледзь-ледзь закруціцца мотор і зноў шпіння абыіме гэтыя прыгожыя, шматкаліровыя мury. Толькі ветрык—незваны госьць, шугане, зьмяцце сваім буйным хвостом са стрэх сьнег і зноў ціш. А ўнізе, каля самых ног будынкаў шпарка струменяць воды, бягуць кудысь у шырокія прасторы, сьведкі шматлікіх боек, сьведкі змаганьня і перамог—крышталёвыя воды Барозы. Усёцхамірышца вясер-гуляка, супакоюцца воды Барозы і звонкая песня, песня працы льецца з фабрыкі. Пры электрычным асьвятленьні ідзе праца—вялікі ўздых творчай энэргіі.

Зойдзем у гэтыя мury, паслухаем гэтых людзей, паглядзім на сталёвыя волаты-машыны.

* * *

Роўненька, адна ў адну стаяць зьёмальныя і афарбавачныя машыны.

Чок-чок, чок-чок, чок-чок—гутарачь яны між сабой, выплёваючы гатовыя карабкі запалак.

Лясь-лясь, лясь-лясь—люба выліскавае дзесятковая машына, што зроблена на нашым, савецкім Рыбінскім мэталюргічным заводзе.

Стук-стук, стук-стук,—выстукваюць малаткі рабочых, што забіваюць вялікія скрынкі з пачкамі гатовых запалак.

А далей, у нетрах машыннага гулу, ляску і стук, у звоне жалеза, у гутарцы дзівосна-рытмічнай патанулі людзі. Патанулі сьцены, патанулі нават волаты-аўтматы. Не, аўтматы ня хочучь падацца. Вось яны, нібы танкі пазадзіралі ўгару свае пярэднія часткі, але ніяк ня могуць узабрацца. Вось і застыглі так, падняўшы галовы ўгару.

— Дз-з-зы, дз-з-зы—дзярэ вушкі скрыгітаньне бясконцых істужак, што круціцца вакол волатаў-аўтматаў.

У аўтмат паступае гатовая саломка. Тут яна набіваецца, тут робяцца галоўкі запалак, тут сушанца і разам з рамамі людзі адносяць іх потым у зьёмальныя цэх. І ўсё гэта робіцца так проста і так шпарка! Глядзіш—і вачом ня верыш. Нібыта слухаеш казку, нібыта сьніш. Ня верыцца! А верыць трэба, бо гэта ня казка, бо гэта ня сон, а гэта вялікая справа, дзіце вялікага Кастрычніка, роднае і ўласнае дзіце працоўных мас. Каштоўнае яно. Дужа каштоўна яно, гэта дзіце, для кожнага рабочага старой фабрыкі „Чырвоная Барэзіна“, бо будавалася новая фабрыка за лік прыбыткаў ад старой.

Надыходзіла колумоўная кампанія, а чырвона-барэзінецкі не чакалі надбаўкі. Ня было з чаго падбаўляць. Трэ' было будаваць новую фабрыку.

— Дзяржава наша бедна. Грошай няма. Трэба самім як-небудзь абыходзіцца,—так гаварылі на сходзе рабочым—і рабочыя згаджаліся. Таму і вырасла так хутка любое дзіце і дарогое.

* * *

Далей, за аўтаматамі стаяць сушыльныя шафы, іх усяго дзьве. Тут сушыцца набраўшая саломка, тут яна шліфуецца. Паступае яна сюды ад варштатаў, што рубяць саламяную шчапу.

Ціха шапоча з вострым нажом белы, добра выпараны асінавы чурак. Ледзь рухаецца вал. Крануліся, зікнуліся махавічкі і шасьцяроўкі.

Чок-чок, чок-чок,—запаялі дапаможныя невялічкія колцы. Павольна з мяліцы шэль-машыны плыве шы-

Сход у часе абедзенага перапынку.

рокая—здаецца бясконца, белая стужка—запалкавая стужка. Паглядзеце на яе,—на гэту бялёсую гладкую стужку. Параўнайце яе з гэтай-жа стужкай фабрыкі „Чырвоная Бярэзіна“. І нават, калі вы нічога не разумееце ў вытворчасці запалак, калі вы, нават, першы раз трапілі на запалкавую фабрыку, дык і то заўважыце розніцу. Гільзавае стужка новай фабрыкі шмат танейшая — і вядома, эканомнейшая. Нарэзы для злівання шмат глыбей. Уся стужка роўненкая, няма тут ні таўсцейшых месц. Гладкая, роўная, прывабная, як і сама маладая дзяўчына, што сядзіць гэтую стужку ў „ляг“—дашчаную скрынку.

Калі „ляг“ засьцелен паўнютка, і стужкі адносяць да сячкарнага варштату. Тут іх сякуць на патрэбны памер і па конвееру адпраўляюць да скрыначных машын.

А якія яны дзівосныя; стаяць у два роўненкіх радочкі, нібыта адна адной любуюцца. Глянеш на іх, радасць агарне. Такія яны прывабныя і любячыя. Вачэй ня можна адарваць. Стаяў-бы вось так, ды пешыўся. А яны сакочуць як куры напярэдадні добрага надвор'я. Выкідаюць на конвеерную сетку карабкі, а апошнія, пакрысе рухаючыся, адвозяць карабкі—унутранія і надворныя—у сушыльныя шафы. У шафах карабкі сушацца, нядоўга, праз якіх дзве-тры минуты яны ўжо вентылятараў падаюцца да машын, а адтуль ідуць да здымальных варштатаў.

Так робяцца запалкі на новай фабрыцы „Пролетарская перамога“. Працуючы ў дзве змены, фабрыка выпускае штодня за кожную змену па 400 тысяч карабкоў запалак. Цікава тое, што гэтыя 400 тысяч карабкоў выпрацоўваюць 240 чал., а ня 600, як на старой фабрыцы.

А хутка, зусім хутка, у лютым або сакавіку месяцы, фабрыка прайдзе на бесперапынку, на трох-зменную работу і 7-гадзінныя рабочы дзень.

Шпарчэй забягаюць шкіды і валікі. Ускораць ход шасціяронкі. Звонкую песьню, песьню радасці запяюць моторы.

— А ведаеце—неяк ня думалася,—кажуць мне старыя рабочыя Беляцкі і Сьвідрыцкі,—неяк ня думалася, што мы сапраўды пабудуем гэтую фабрыку...

— Я на гэтай фабрыцы ўсёроўна як у Ленінградзе, — губляюся неяк, ніяк не магу прызвычання,—

кажа вылучэнка—загадчыца здымальнага цэху, Настя Патаповіч.

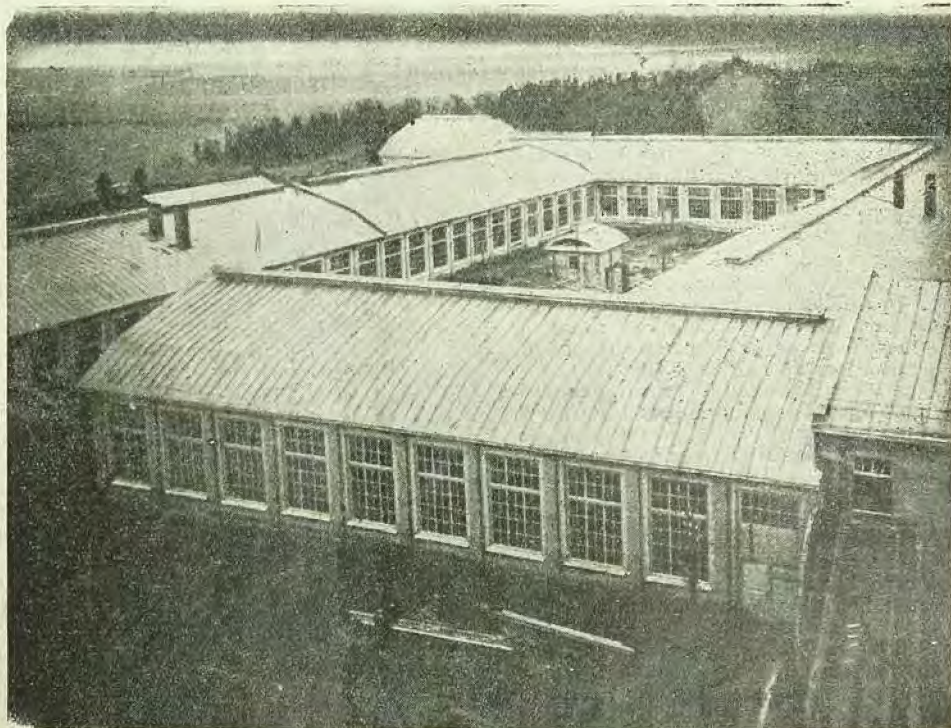
— Ну, гэта яшчэ ня ўсё, вы старыя мо' і не дачкаецеся, а мы—моладзь і ня гэта яшчэ убачым. Цікавае жыццё, нябачаныя дасягненні толькі цяпер пачынаюцца. Мы яшчэ не такой пролетарскай перамогі дасягнем на фронце соцыялістычнага будаўніцтва нашай краіны,—шчыра, поўныя моцы, веры і маладосці сказаў комсамалец Цынкуўскі, вылучэнец на пасадку загадчыка змазачнага цэху.

А поплеч з новай фабрыкай высока ўзняліся колёны будынку новай электрычнай станцыі імя тав. Лебіна. Тут ня тое, што на „Пролетарскай Перамогі“, дзе адзін чалавек між машын, шафаў і аўтаматаў застаецца няпрыкметным, тут прысутнасць аднаго чалавека адразу дае сябе адчуваць, праўда ня ўсюды. Скажам, у кацельным аддзяленні чалавек здаецца молекулай супроць волата-котла „Борзіг“. А вось у турбагенэратарным аддзяленні, інакш. Тут ня сіпяць вужакі—пара, а льецца мілая монотонная песьня турбагенэратара. Пераліваецца электрычнае святло на 13-ці белых мармуровых разьмеркавальных дошках.

Электрычная станцыя яшчэ ня скончана. Пакуль што ўстаноўлены адзін турбагенэратар і адзін кацёл. Але электрастанцыя ўжо асвятляе горад, старую фабрыку, круціць дзве змены Баргаркомбінату і новую фабрыку „Пролетарская перамога“. Хутка яна дасць сваё святло і на завод імя Домбала. А ўвясну электрычную энэргію атрымаюць усе прадпрыемствы горада, атрымаюць яе сялянскія хаты вакольных вёсак.

Як быццам ззаду ўсёй фабрыкі стаяць яшчэ няскоджаныя душ і шафы для спэцвопраткі. Рабочы, пасля сканчэння працы, зможа памыцца, скінуць з сябе той пыл, які набярэцца за час працы. А далей, у пачатку будынку, чысьценікая, выбеленая, добра абсталяваная, новая сталовка. На сталах ляжаць газеты, часопісы. Рабочыя, што прыйшлі на змену, чакаюць тут. Люба, так любя, нават ісьці адгэтуль ня хочацца...

... А праз вакно бачна, як чорны дым з трубы электрычнай станцыі сьцеліцца па дахах старой фабрыкі, а потым спэўзае на зямлю. Рымічна гутораць моторы, чотка стукаюць малаточки ды гудуць правады звонка і прыгожа.

Агульны від запалкавае фабрыкі „Пролетарская перамога“ ў Нова-Барысаве.

Апавяданьне ЖУЛЯ РОМЭНА

Малюнкi Г. Кiпнiса.

Я АДЧУВАЎ вялікае хваляваньне. Думаю, што я дрыжэў ня менш, чым цыліндры мае машыны. Я казаў сабе: „У гэты час канчаюцца мітынгі. Чыгуначнікі выходзяць; яны паводняюць вуліцы; злучаюцца разам; накіроўваюцца да вуліцы Шапэль. Кіраўнікі забастоўкі заклапочаны тым, каб засьцерагчыся ад непарадкаў; забараняюць разьвінаць чырвоныя сьцягі і сьпяваць Інтэрнацыянал. Паліцыя робіць лёгкую спробу разгнаць дэманстрантаў, але ня вельмі налягае. Яны здавальняюцца, што паставілі сьлідны загарадны атрад ад вуліцы Ордэнэр да вуліцы Рыкэ. Я яскрава ўяўляю сабе адсюль на адхоне, у тупіку ўлева і асабліва ў расшырэньні вуліцы: пехатою паліцэйскія і пірамідкі стрэльбаў перад імі, і, урэшце, конная паліцыя і драгуны ў поўнай гатоўнасьці да бою, дашчаць сьпіны сваіх коняў“.

Прыяжджаю на пляц Сэн-Мішэль. У маім аўтобусе асталося толькі тры пасажыры. Спяваюся. Пасажыры сходзяць. Кондуктар звоніць. Я даю ход. Але замест таго, каб павярнуць направа, я паварочваю каля вадаёму Сэн-Мішэль налева, еду паўз плот каля нейкага складу, перасякаю бульвар пад носам у рушлівага трамвая і накіроўваюся да цэнтру. Я думаю, што ніхто нават не звярнуў увагі на гэта. Зноў прыяжджаю паўз Палац Юстыцы. Гадзіннік паказвае паўтраца.

Мой кондуктар, хлопца зух, на якога напэўна можна было спадзявацца, забарыкадаваў ухад у аўтобус лаўкаю. Мы адчувалі сябе вельмі добра. Дый на вуліцах спакойна ў няздзелю ў гэты час.

Па дарозе я прыдумаў сабе маршрут. Перасякаю пляц Шатле, паварочваю направа на авеню Вікторыя і смалю поўным ходам. У грузях у мяне ўсё паварочваецца. Ад гэтых пустых вуліц хочацца ванітаваць.

На шчасьце, на пляцу Ратушы я заўважыў два пустых аўтобусы, што імчаліся адзін за адным як мага. Мне захацелася далучыцца да іх, але было-б небясьпечна. Да таго-ж мяне вабіла вуліца Сэн-Мартэн.

Праз момант я ўжо каля Музею Мастацтва і Рамёслаў. Здавалася, што я мог бы быць здаволеным. Але не. Хутчэй, што я адчуваў непакойнасьць. Легкасьць, з якую ўдалося выканаць усё гэта здавалася мне вельмі вялікаю і ненатуральнаю. Парыж рабіў уражаньне пасткі. Ён рабіў уражаньне кручы, якую бачыш іншы раз ва сьне і ў якую няўтрымана падаеш.

Але вось я выяжджаю на Бульвары. Праяжджаю вароты Сэн-Мартэн і еду далей. Перада мною ў некалькіх сотнях мэтраў тры аўтобусы.

Але я не хацеў, ні даганаць трох аўтобусаў, ні ехаць тэю самаю дарогаю, што і яны. Паварочваю налева і выяжджаю на Страсбурскі бульвар.

Вось з баковае вуліцы паказваецца другі аўтобус. Ён паварочвае і бяжыць уперад у тым самым напрамку, што і я. Я скачу па яго сьлядох. Ён накіроўваецца па бульвары Маджэнта, а пасля па вуліцы Мобэж.

Аднак адлегласьць між намі ўсё большыцца. Я хацеў крыкнуць яму: „Ня так хутка. Мы прыедзем занадта рана“. Але ён сам прыцішае ход. Кондуктар нахіляецца над пляцформай, корпуса некаторы час, а пасля вывешвае ззаду на парэнчах лесачак:

1—4

„Чацьверты нумар першага атраду“. Я гатоў быў засыпаць яго пацалункамі. Я таксама прыцішаю ход. Вымаю табліцу, вывешваю перад радыятарам...

1—1

І стукваю ў шкло, каб мой кондуктар зрабіў тое самае.

Тады аўтобус 1—4 яшчэ больш прыцішае ход, бярэ ўправа і я пад'яжджаю поруч з ім. Манэўр пачынаўся. Гэта была хара. Здавалася, што ўсё жыццё займаліся ім.

На тротуары стаюць шпик. Ён недаўмёна глядзіць на нас, шчыпае сябе за нос, як бы хочучы выцягнуць адтуль тлумачэньне, але нічога ня робіць.

Было ўжо тры гадзіны без шасьці мінут. Я еду зусім паволь, хочучы прыехаць у час. На вуліцы ніводнага экіпажу, затое вельмі пракляты рух пешаходаў. Было, праўда, чалавек пятнаццаць ці дваццаць, ня больш, але ўсё яны энэргічна ішлі ў адным напрамку. Нельга было стрымацца, каб не пайсьці туды, куды ішлі і яны.

Мы выяжджалі на рог бульвару Шапэль.

Тры гадзіны без чатырох мінут. Я яшчэ больш прыцішаю яздз. Робім паварот. Я бачу ўнізе натоўп, нешта аграмаднае і мігусьлівае, але нідзе ня блішчыць ніводнага аўтобуснага шкла. Усяго мяне кінула ў пот. Пытаюся ў сябе:

„Дзе-ж яшчэ шасьць аўтобусаў нашага атраду? Яны пакінулі нас? Трапілі на якія-небудзь перашкоды?“

Я зноў гляджу на гадзіннік. Бяз трох мінут тры. „Яны мабыць захацелі прыехаць акурат. Тым лепш. Паліцыя ня ўсыпее пашкодыць нам“.

Я чую ззаду сыгнал. Высоўваюся. Два аўтобусы галёпам наганяюць нас. На іх табліцы. Я ўспяваю прачытаць:

1—2

1—3

Тады я шворгаю ў кішэні, вымаю свой сьвісток і камандую: „Па два! Крокам!“

„1—2“ становяцца налева мяне. „1—3“

„1—4“ прыкрываюць нас ззаду.

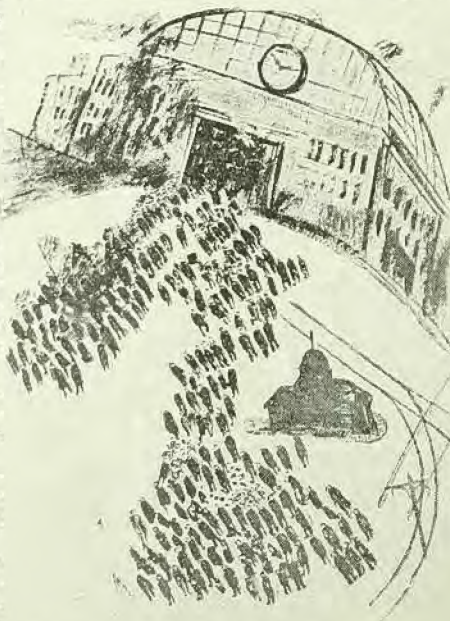
Чую другі сыгнал. Дзье машыны імчацца як мага з вуліцы Стывенсон. Яны бадай наткнуліся на паліцыю і ня вывесілі табліц. Я сьвішчу „збор“. Табліцы паказваюцца

1—5

1—7

Любата! Паўтараю каманду: „Па два!“ Яны далучаюцца да нас. Мы былі ў стох мэтрах ад пляцу. У вушах у мяне гуло; вочы засьцілаў туман. Ня ведаю ўжо, якая сіла кіравала маімі дзеяньнямі.

Каб быў поўны атрад—мне не хапала яшчэ двух машын. На маім гадзінніку было тры без аднае мінуты. Другія атрады мабыць ужо сабраліся і чакаюць сыгналу.

Пляц Шапэль у момант быў запражаны натоўпам...

Мы рушымся наперед. Мне здаецца, што натоўп зьліўся ў адно з зямлёю, з прасторам. Я шукаў ворага. Я нічога ня бачыў. Гэта ня здзіўляла мяне.

Вылятае аўтобус з прадмесься Сан-Дэні. Табліца „1-6“. Я паказваю яму рукою, каб заняў месца ў хвасце. Ён тармозіць, запінаецца, з цяжкасцю кіруе ў натоўпе, але ўрэшце спыняецца перад „Буф-дэ-Нор“. Мы едзем, мне не хапае толькі аднаго чалавека.

Даехаўшы да сярэдзіны пляцу, я заўважаю другі атрад, што шныпарыцца ў пачатку вуліцы Луі Блан. Яго можна было палічыць за кучу мітусьлівых дамоў. Зноў хапаю сьвісток і камандую:

„Па два! Наперад!“.

Чую як начальнік другога атраду паўтарае каманду, чую шум шасьцёрка, дрыготу дамоў.

Вуліца Шапель проста перад намі. У мяне было адчуваньне грузчыка, які шукае вачыма, куды-б разгрузіць шаланду з вугалем.

Тратуары—іх ня відаць было. З кожнага боку густы натоўп два адхоны.

Мы ехалі бадай што крокам, каб даць час колёне выраўняцца за намі. Мяне мучыла тое, што я не магу азірнуцца і паглядзець ці ўсё ў парадку. Але я адчуваў упэўненасьць. Да мяне як-бы ветрам данасіўся магутны шум матораў і калёс. Брук і дамы дрыжалі так моцна, што здавалася,—ты знаходзішся ў гарматнай руі.

Крычу свайму суседу на ўсё горла.

— Нахіліся і паглядзі, ці ўспелі атрады далучыцца да нас.

— Думаю, што далучыліся.

Самае галоўнае было—ня даць магчымасьці разлучыць нас. Я сьвішчу каманду:

„Шчыльней шары! Малыя прамежкі!“.

Каманда выразна паўтараецца тры разы.

Мы ехалі яшчэ з мінуту між двума шарамі натоўпу, якія рабілі ўсё больш і больш густымі, але, ня глядзячы на сваю шчыльнасьць, ня вельмі выпіраюць на сярэдзіну бруку.

Раптам тры поліцэйскія адходзяць ад тротуару, становяцца сярод вуліцы і падймаюць рукі.

Я крычу суседу:

— Не шманай! Зыр!

Я гляджу наперад. Натоўп звужаўся. Гэты натоўп здаваўся цвёрдым, як чорнае дрэва. Хоць я і адчуў нашу сілу, але не разумеў, як можна будзе прайсьці праз натоўп.

Поліцэйскія заставы ня было відаць.

Гэта быў апошні момант, калі я адчуваў страх, абмяркоўваючы, узважаючы шансы за і супроць.

Вымаю сьвісток: сьвішчу на ўсё лёгкай:

„Па чатыры! Наперад!“.

Загад скача за мною ад атраду да атраду.

„1-2“ прыляпіўся да мяне зьлева. Другі рад параўнаўся з намі. Я ня думаў больш пра трох фараонаў. Дзе яны?

Натоўп быў п'яны ад радасьці. Ён надзімаўся, як-бы хочучы кінуцца на нас. Пасья зноў адвальваўся.

Я сьвішчу каманду:

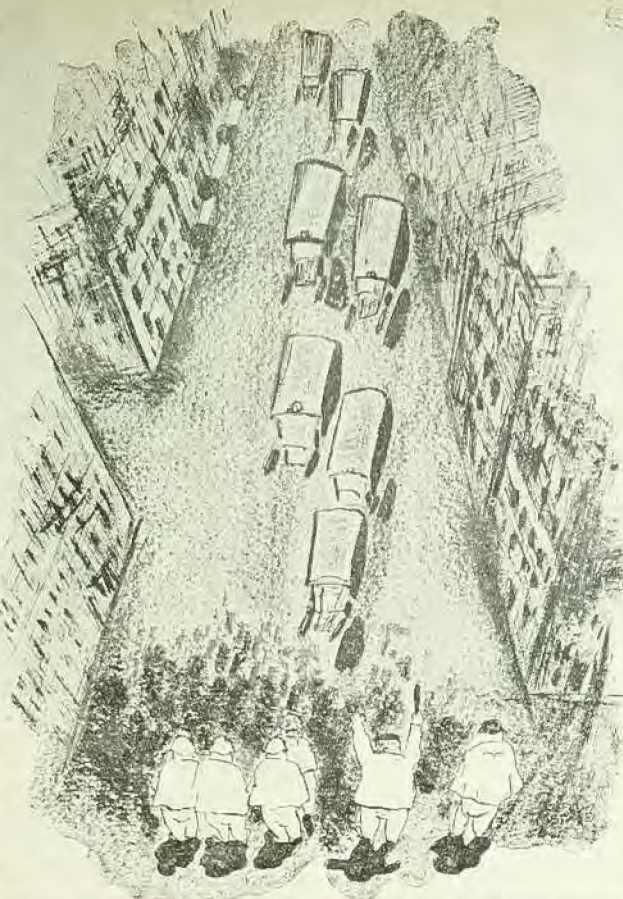
„Поўны ход!“ „Вялікая адлегласьць!“ „У атаку!“

Мой першы рад зрываецца з месца ўвесь разам, адзіно натуаю. Раптам вольная адлегласьць перад намі расшыраецца і разрываецца. Здавалася там сьвідраваў нейкі дрыль і ў момант расчышчаў натоўп.

Але натоўп быў намі заваблены, падхоплены намі. Ён бег поруч з машынамі, чапляючыся за жалезныя засовы, вешаўся на парэнчах, налазіў у сярэдзіну, карабкаўся на імперыял. Быў у тон цыліндрам. Кожны аўтобус поўніўся людзьмі, што рабілі яго больш масьным; і кожны аўтобус цягнуў за сабою цэлыя гірляндэ людзей.

Мы імчалі наперад адзіно аграмадзінаю.

Вольная адлегласьць усё адступала. Але вось яна спыняецца, упіраецца. На касагоры, вуліцу перагароджвала поліцэйская застава. Яна займала адхон насупраць.

На касагоры, вуліцу перагароджвала поліцэйская застава.

Крычу тром суседам:

— Не зьвяртайце увагі! Наперад! Наперад! Зачыняе вочы! Я ўшчапэрваюся ў старо дзялонымі, схіляюся над імі; зачыняю вочы.

Чую грохат машын і крыкі, што мяшаюцца з імі.

Астаюся з зачыненымі вачыма, як у тунэлі, можа трыццаць секунд.

Адчыняю вочы, няма больш заставы. Ніводнага поліцэйскага. Перад намі шырокі і пусты спуск; нават тротуары былі голямі.

Толькі ўнізе, узьяжджаючы на пляц—кавалерыя. Раптам—нешта бліснула: яны агалаюць шапкі. Яны разгортваюцца: едунь рыссяю, галёнам. Глыбіні вуліцы як-бы падймаецца к нам.

Вось драгунскія коні пачынаюць танцаваць. Яны шорхаюцца, круцяцца, становяцца на дыбкі. Некаторыя адскокваюць, некаторыя ўзбіваюцца на тротуар, кідаюцца на дрэвы. Драгуны падаюць, куляюцца, сак-так устаюць і выратоўваюцца, забіваюць шапку і шлем.

Усё-ж атраду чалавек у грывішчы удалося стрымаць свае коні, сак-так яны выраўнялі фронт. Прышпорвалі з усёй моцы; мітусіліся.

Але калі мы апыніліся ў дзесяціх мэтрах ад адных, коні больш нічога не хацелі ведаць. Яны зрабіліся, як шалёныя. Я перастаў добра бачыць, але мне здавалася, што яны панесліся хто-куды.

Як я вам ужо сказаў—я трымаўся правага боку. Раптам, як з пад зямлі выскаквае конь без эздака і трапляе проста пад мае калёсы. Я ўрэзваюся проста ў яго, у самае чэрава. Конскае цела выгінаецца, адскоквае на тры крокі. Я нават не затармазіў. Я еду па ім. Маё правае калёсо ідзе па шыі, левае—па жываце. Я нахіліўся на права і ўдарваюся аб газавы ліхтар. Я адчуваю, што ён ломіцца але хуткасьць падзення была паслаблена і кузаў павольна лег на вялікае дрэва.

Я аказваюся ў канаве; сам здаецца цэлы. Падымаюся на локці. Гляджу. Колена рушылася. Я не распознаваў ні радыоў, ні атраду. Рушылася, як-бы яна адзіная машына, складзеная разам з натоўпу і аўтобусаў, і аднолькава магутная ва ўсіх сваіх частках. У сваім руху яна не зачэпвалася за мой перавернены рыдван, і ўглыблялася ў пляц як затычка ў бутэльку. Я станаўлюся на калені.

Самым цікавым быў зад майго аўтобуса. На парэнчах пляцоўкі, на лесках, на імперыяле людзі віселі, як вусені. Хацелася абраць іх прыгоршчамі.

Галава кая была поруч са мною. Яна ванітавала кроўю. Усё мае штаны намоклі.

Станаўлюся на ногі; пробую ісьці. Хоць я трымаўся за пасьцішчу, але адчуваў сябе шчаслівым.

Поруч стаяў карчмар перад сваёй незачыненаю карчмою Шкадуночы, ён глядзеў на зломаны ліхтар.

Я кажу яму.

— Ня вярта плакаць! Паставіць новы!—і заходжу выніць конькаю.

— Як-жа ўсё гэта скончылася?

— Большасьць аўтобусаў дабралася да ўмацаваньняў. Былі нават і такія, што пагулялі па акаліцах і вярнуліся вельмі позня другою дарогаю.

— А натоўп?

— Натоўп хлынуў праз прабітую намі дзірку. Здаецца, што праз нейкія пяць мінут поліцэйскі атрад быў наладжаны і ў тры разы ўзмацнены. Але было ўжо вельмі позна. Пляц Шапель у момант быў запружаны натоўпам, і вароты вакзалу затрышчалі ад напору. Станцыю крыху паграмілі, сакія-такія склады былі падпалены.

— У вас ня было няпрямасьцяў?

— Не. Паўночная кампанія і поліцыя вельмі хацелі, каб мяне выдалі. Але кампанія омнібусаў баялася забастоўкі. Справу зацёрлі.

РУЖЫ ў ПУСТЫНІ

Нарыс Б. КЛІМЧУКА

ГЭТЫ раён надвычайна рознастайны. Тут сустракаюцца бязмежныя стэпы-паўпустыні і стэпы з урадлівай глебай,—якая пасяля дажджоў і штучнага абводнення пакрываецца густой расліннасцю.

Стэп змяняюць вялізарныя хрыбты і горныя масывы з ледавікамі і адвечнымі сьнягамі, з высокімі верхавінамі і пераваламі, з вузкімі і глыбокімі пясчынамі. На адным баку стэпу—Сібір багаты хлебам і лесам, а на другім—у Туркестане—у паўднёвай частцы Сярэдняй Азіі, на рэках Сыр-Дар'і і Амур-Дар'і раскіданы засеўныя бавоўны. Бавоўна—аснова нашай тэкстыльнай прамысловасці, але свай бавоўны ў нас не хапае. Штогод мы трацім 120 мільёнаў залатых рублёў на ўвоз амэрыканскай і эгіпецкай бавоўны. Між тым патрэбы ў бавоўне растуць. У 1931-32 годзе нашы фабрыкі перапраблялі звыш 600 тыс. тон бавоўны, замест 310 тыс. тон, перапрацаваных у 1926-27 годзе. Каб забяспечыць савецкай сыравінай тэкстыльную прамысловасць і вызваліцца ад замежнай залежнасці, мы павінны стварыць умовы для хуткага развіцця савецкай бавоўны. А для гэтага перш за ўсё трэба забяспечыць бавоўнарабаў танным сібірскай хлебам, а таксама завозіць па зручнай цане хлеб з Украіны, Паўночнага Каўказу. Толькі пры гэтых умовах дзяканні зойме амаль усю штучна-абводненую ў Сярэдняй Азіі плошчу—больш 3 мільёнаў гектараў, з якіх цяпер бавоўнай засяцае ня больш 26 проц.

Вось чаму савецкі ўрад пачаў у 1927 годзе будаваць новую чыгуначную магістраль даўжынёй у 1445 кіламетраў, акая павінна злучыць Сібір з Туркестанам. Магістраль пачынаецца ля

станцыі Сяміпалацінск Омскай чыгункі і канчаецца на поўдні, каля станцыі Лугавой, ранейшай Ташкенцкай чыгункі.

Туркестанска-сібірская магістраль наблізіць да Сярэдняй Азіі і патаніць ня толькі хлеб, але і лес, у якім бязьлесны Туркестан адчувае гэткую вострую патрэбу. Лясныя багаціцы Сібіру ў поўнай меры забяспечыць Сярэдняю Азію танным лесам.

Але гэтым ня вычэрпваецца значэнне Турксіб. Дарога ажывіць вялізарны край, багацці якога амаль зусім не выкарыстоўваюцца. Нават жывёлагадоўля—галоўны занятак насельніцтва гэтых мясцін—ня можа паспяхова развівацца. Адсутнасць шляхоў зносін перашкаджае выхаду прадуктаў жывёлагадоўлі на рынак. Пабудаваная чыгунка адчыніць новыя рынкі для жывёлагадоўлі, узмоцніць выхад воўны і іншых прадуктаў. Чыгунка зробіць Казакстан асноўнай базай Саюзу па воўне, скуры, конскаму воласу і іншай сыравіне.

Ня менш спрыяльнымі з'яўляюцца перспектывы развіцця земляробства, асабліва ў сувязі з работамі па штучным абводненні, якія ўжо праводзяцца. Вырасць буйныя збожжавыя савецкія гаспадаркі, пад якія адведзена 95 тыс. га на Алтаі, звыш 150 тыс. га ў Сяміпалацінскім раёне і да 100 тыс. га ў Джэтысуйскім раёне. Новыя плошчы будучы выкарыстаны пад засеўны тэхнічных і спецыяльных культур—кендир, рыс, мак. Вакол чыгункі будуць пабудаваны элеватары, млынарыны прадпрыемствы, халадзільнікі, тытуновыя фабрыкі, гарбарні, цукровыя заводы і іншыя.

Магутныя паклады карысных выкапняў дазваляюць у далейшым стварыць розныя галіны здабывальнай і апрацоўчай прамысловасці. Багатыя Рыдэраўскія паклады калійных металаў будуць злучаны пад'езднымі шляхамі. Значна лятчэй будзе пачаць распрацоўваць мядзінныя руды, на паўночным беразе возера Балхаш. Самыя апошнія доследы выявілі, што ў Сярэдняй Азіі на вялізарных абшарах рухомах пяскоў расьце каўчуканосная расьліна—хандрыла. Гэтая расьліна сама выціскае свой сок, ствараючы з яго напывы, якія маюць у сабе 20 проц. каўчуку. Такім чынам Турксіб дасць магчымасць атрымаць значныя запасы ўнутрысаюзнага каўчуку.

Вялікія перашкоды стаялі на шляху будаўнікоў магістралі. Блізка ня было ні матэрыялаў, ні патрэбнай рабочай сілы. Усё гэта трэба было даставіць у рэдка заселены Казакстан. Насельніцтва гэтага краю ня толькі ніколі ў жыцці ня бачыла машыны, але, багатае на забавоны, яно часам нават варожа на гэтыя машыны глядзела. На пабудове ўжывалася шырокая механізацыя. Будаўнікам хапелася закончыць пабудову на год раней, чымся меркавалася па пляну і гэтым зэканоміць дзесяткі млн. рублёў. Былі завезены магутныя экскаватары „Маршэн“, якія сваім магутным хобатам капалі водаправодныя каналы.

Гэта была пякельная работа. Некаторыя пункты работы—у пясчынах Малай Соры на Досе,—знаходзіліся на 300—400 кіламетраў ад чыгуначнага шляху. На гэткай вялізарнай адлегласці прыходзілася везці ў разабраным выглядзе экскаватары, цеп-

Злучэнне кольцаў дзюкера.

лавозы, ваганетки. Асабліва цяжка было перавозіць коньмі некаторыя часткі машын, якія важылі больш 600 пудоў. Аднак, справіліся будаўнікі і з гэтымі перашкодамі.

Шмат скептыкаў было, шмат малавераў, якія лічылі, што савецкаму ўраду не пад сілу гэтая вялікая задача, што ня здолею ажыццявіць гэты вялікі плян. Але кожны прайдзены кілёметр дамаў гэтка настроі, надаваў бадзёрасць і ўпэўненасць, што, ня глядзячы ні на вошта, работа будзе даведзена да канца і мёртвы стэп будзе ўзяты ў лічугі рэек.

Будаўніцтва Турксіб уварушыла гэты край, выклікала да жыцця новыя сілы, новыя пласты, якія дагэтуль ціскаў аўтарытэт і кішэня бая і маніапа. Завезеныя машыны дагары нагамі перавярнулі адвечныя забабоны і звычаі, што тут панавалі.

Большасць, не дзеля заробку, — а каб толькі паглядзець, здалёку прыяжджалі сюды. Кіргізы ставілі тут свае юрты і, насупіўшы кудлатыя шапкі, каб засланіцца ад сьвятла і гарачыні, пазіралі на ўсё вакол дзіўнымі вачыма, вузкімі ад заўсёднага прыжмурвання.

І ня дзіва.

З легенд і песняў кіргізам вядомы героі, якія прарабляюць розныя чуды. Песні распяваюцца па сьвятах, іх слухаюць, наўрад ці ім вераць: „Мо, ўсё гэтае і было, але даўно. У тыя цёмныя часы, калі монгольскія арды валадалі сьветам“. Патомкі пераможных орд, прапаленыя гарачыняй і адарваныя ад сьвету бесплодным стэпам, ніяк ня могуць сабе ўявіць, адкуль бярыцца гэтая вялікая магутная машына, вялікая сіла новага чалавека, сіла якога значна большая за сілу самых славуных эпічных герояў.

І, глядзячы на будаўніцтва, кіргіз дзіўна розуму нябачанай машыны і яшчэ больш — арганізаванай чалавечай працы.

Натоўпам, за шмат сот кілёметраў, прыходзяць сюды глядзець, як ня спыняючыся, не адпачываючы, насоўваюцца на прыхлы сьвет машына, вялікая, чорная.

Бяз думак, без развагі праходзіць гэтае страшыда на дапагонай зямлі, набліскаючы сталёвымі бакамі. Прыхіліўшы плоскую шыю чарпака, экскаватар з грукатам рве глебу, узнімаючы сыяну пылу ад раскалашмачанага стэпу, і высыпае груды зямлі ды каменяў па лініі, дзе ў далейшым будзе ляжаць дарожны насып.

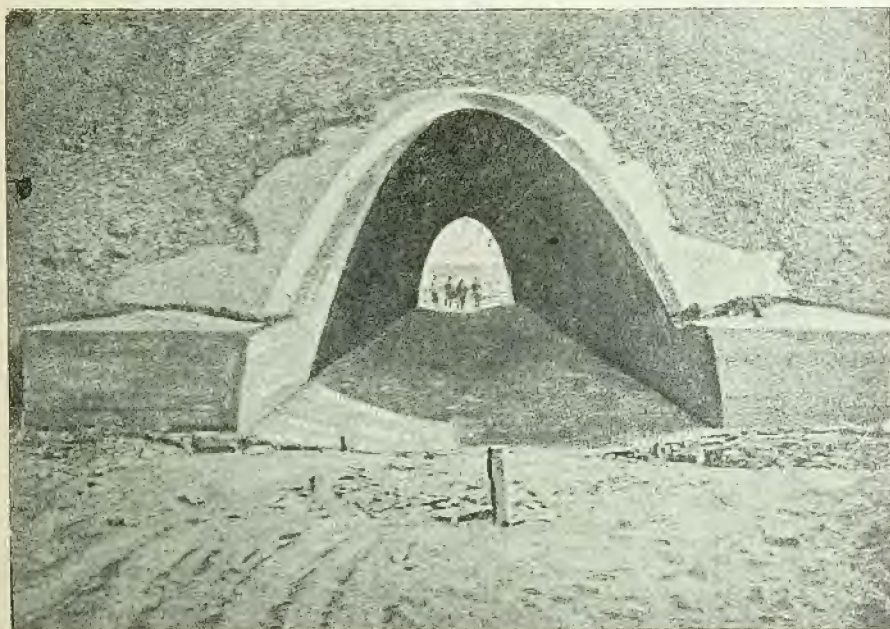
Гэты магутны наступ машыны крышыць уяўленьні, разуменьні, прымушае ўсходняга чалавека па-новаму падыходзіць да рэчаў і іх ацэньваць.

Характэрна. Аднойчы, калі экскаватар, накідваючы раскалашмачаны кавалкі зямлі, прыходзіў па паліне стэпу, некалькі кіргізак спынілі сваіх коняў і падняліся на страменах. Яны нерашуча, трывожна паклікалі машыністага, калі з машыны паказалася яго галава. Ён быў рады крыху адпачыць і паглядзець маладых жанчын.

— Ты моцны? — казалі яму.

— Як быццам, такі! — адказаў ён.

— Ты кіруеш моцным жалезным слань, значыцца ты яшчэ дужэйшы?

Бэтонавая труба на паўднёвым участку Турксіб.

— Але, я дужэйшы — адказаў ён.
— Ты ўсё можаш? — казалі яму зноў.
— Але, ўсё магу, — згадзіўся ён.
— Мы бесплодныя, — паскардзіліся яму.
— Гэта вельмі дрэнна, — спачувальна адказаў ён.
— За гэта нас мужыкі нашыя хутка прагнаць і возьмуць другіх жонак.

— Чаго-ж вы хочаце?
— Каб ты нас вылечыў ад гэтага.
— Як-жа гэта зрабіць? — зацікавіўся ён.
— Гэтай машынай, якая ўсё можа.
— Ах, машынай, — згадзіўся ён. — Але, яна ўсё можа, яна здольна апладніць увесь гэты стэп. І зробіць гэта. Можаш мне верыць.

— Мы верым, — адказалі яны.

І дачкі народу, дзёне траціны якога складалі і пяюць свае ўласныя песні, дзе разважваюць і выказваюць поэтычнымі формуламі, дзе сіла дужэйшая за легенду, самі робяцца легендай, зусім інакш растлумачылі вобразнае тлумачэнне машыністага адносна Турксіб, які мае стварыць новае жыццё.

Пакуіўшы коняў, яны кінуліся да машыны, кланяліся ёй, хапаліся за кронт, чапаліся і не адрываўся да таго часу, пакуль ён не адкідаў іх сваім рухам. Яны прыціскаліся да сталі, чакавалі трубы. Дарма іх адгнялі і ўгаварвалі, зноў і зноў яны кідаліся і прыгаварвалі:

— Слон, слон, дай нам сына!

— Дай, машына, вялікага сына!

І сапраўды: машына радзіла вялікага сына — яна дала Турксіб. Турксіб — ужо ня міт, не проект, ня мара фантазёраў, а рэальная рэч, якая жыве, рухаецца створаная рукамі тысяч энтузіястаў.

Вунь па кругавідзе зьяўляюцца дымкі, відаць сілуэты людзей коняў, можна падумаць, — вясны фронт. Чырвоная істужка вагонаў ўсё больш выразна вызначаецца сярод прасторы бязмежных стэпаў. Шпалы, рэйкі. Групы рабочых дыкаадна, з выразнай паступовасцю выдуць сваю напружаную работу, раскідаваючы шпалы, зашрубавваючы і прышываючы рэйкі... Амерыканскі конвэер на савецкай зямлі.

Няхай, па легендах, тысячагодзьдзі таму людзкія мовы збыталіся ў часе будаўніцтва. Мы ня верым легендам. Мы бачым, як у часе будаўніцтва кіргізы, узбекі, сібіракі, уральцы, туркмены, казакі знаходзяць агульную мову. Яны рухаюцца шчыльнай масай. І чорная, вялізарная машына, як атакуе слонь, вядзе іх наперад, узняўшы хобат кранту, наступаючы на стэп, на бесплодзьдзе, на абшары, якія трэба перамагчы.

Яны пераможныя. 175 мільёнаў рублёў, патрачаных на гэтую справу, пачалі даваць вынікі. Ужо 15 сьнежня 1928 году да рэйкавай сеткі быў далучаны Сергіополь.

19 ліпеня 1929 году першы цягнік прыйшоў у новую сталіцу Казакстану — Алма-ата. Першы цягнік сустрэў 30-тысячны натоўп на чале з толькі-што пераехаўшым у сваю новую сталіцу ўрадам Казакстану.

Зусім хутка, праз некалькі дзён, цягнікі Турксіб, напоўненыя сібірскай хлебам і лесам, пацягнуцца ў Туркестан. А з Туркестану ў прамысловыя цэнтры СССР пакоцяцца сотні і тысячы вагонаў бавоўны — сыравіны для тэкстыльных фабрык, на якіх заняты сотні тысяч рабочых, апрацоўваючых усю краіну.

Капіталістычныя чыгуначныя пабудовы ніколі ня бачылі гэткай вялізарнай колькасці школ, больніц, амбулаторый, такіх клубаў, якіх будуюцца на Турксіб. Капіталістычная чыгунка нісё для краіны эксплеатацыю, ўшк, рабунак. Соцыялістычны Турксіб даючы да культурнай рэвалюцыі, да вялізнага соцыялістычнага будаўніцтва новыя сотні тысяч працоўных, новыя народы, дагэтуль адарваныя ад усяго сьвету мёртвым стэпам.

Турксіб стукаўся ў вароты. Турксіб прыйшоў. 1 мая 1930 году работы па будове Турксіб будуць скончаны: рэйкі, што ідуць з поўдня, сойдучы з ваўночымі, і Турксіб зробіцца рэальным фактарам.

Ня будзе больш пустыні, выпаленага стэпу, узлутага пагоркамі, нібы забытага на гарача напаленым прыпечку, пагорбленая ад сьпякоты, скура. Турксіб апладніць стэп.

Працоўны народ, скінуўшы пугу нявольніцтва, прымуць і руху квітнець у пустыні.

КАЛЬТОФЭН

(З успамінаў аб нашых адважных далмацкіх прыяцелях)

ЯК і было загадзя ўмоўлена, яны сустрэліся ля гавані. Рудо, маленькі Сьцяпан, беспрацоўны матрос і рыбакі. Выведнікаў ня было чуваць, прынамсі іх ня было відаць. У канцы моду стаяла пара чужаземцаў: немцаў ці ангельцаў.

Матрос ня мог устрымацца, каб праяжджаючы міма чужаземцаў, не адпусціць па іх адрасу некалькі жартуальных кнін, якія выкалікі і таго боку жывае абурэнне.

„Што табе да гэтых людзей“, выгаварваў маленькі Сьцяпан, які быў крыху пужлівым, „ты гэтым гевэрхадам можаш звярнуць на сябе ўвагу выведнікаў“.

„Я не магу цяпець гэтых дураслівых мяшчан“, абараняўся матрос, „яны праяжджаюць сюды і трымаюць сябе, нібыта ў зоолагічным садзе“.

„Вы маеце рацыю“, падхапіў дасціпны Язэп, „толькі дзікія зьвяры знаходзяцца ня ў гэтых вугальных чаўнох, а там“, і ён паказаў рукою на чорныя адхоны, на якіх размясціліся раскошныя вилы. Кароль, італіец, заўважыў з другога чоўна, што ва ўсіх краінах з гэтым аднакава.

„Толькі больш не ў Расіі“, прыпомніў рыбак Тоні. У соты раз ён пачаў расказваць гісторыю рускай рэвалюцыі, якую ён перажываў тады ў Расіі, дзе ён быў той час ваеннапалонным.

„Мы знаходзіліся ў Маскве на вялікім пляцы, мы рабочыя і салдаты... Мы мелі зброю і сыягі, чырвоныя сыягі. І потым нехта пачаў гаварыць. Рабочыя, сяляне, гаварыў ён нам, перамога за намі,—гэта быў Ленін“. Скончыў Тоні свой расказ.

„Ленін“, паўтарылі шхутка астатнія.

„Я ніколі не забудуся на гэта“, прамармытаў рыбак Тоні.

Яны адплылі ўжо досыць далёка і пачалі выкідаць нераты, падобнасьць трэ' было ўсё-ж захоўваць, потым яны згрудзілі свае чоўны разам і аддалі іх на волю морскай плыні.

„Пачнем“, пачаў Рудо, „і прапашлі вы чырвонай фарбы?“

Нехта дастаў пачак з кішэні.

„Добра“, працягваў Рудо, „тут таксама маюцца і невялічкія плякаты. Кожны з вас атрымае па 20 прымернікаў. Вы павінны іх няпрыкметна і хутка расклеіць. А адзінцаці з паловай начы трэ' пачаць у ніжняй частцы гораду. Паліцэйскі якраз у гэты час пачне свой першы вартыны абход. Трэ', значыцца, ісьці сьледам за ім.“

Ён падзяліў плякаты: яны былі меншымі за насатку і ў кожным зьмяшчаўся буйным шрыфтам заклікальны радок:

„Хай жыве Першы Май!“

„Далоў капіталізм!“

„Хай жыве сусьветная рэвалюцыя!“

Гэтыя плякаты павінны былі заўтра раніцою, калі ўсё працнеца, пракрычаць свае лезунгі ўсім людзям.

„Ты чужаземец, Кароль“, разважаў Сьцяпан, „ці пойдзеш ты, ня глядзячы на гэта, з намі?“

Кароль сьцьвярджала кінуў галавою.

„Яны цябе ўжо вышлюць, калі зловяць у свае лапы!“

Кароль засьмяяўся:

„Калі ўжо так—рабочы ня мае бацькаўшчыны!“

Уздоўж надбярэжжа швэдалася два выведнікі, якія з удаванай абьякасьцю шпэгавалі вакол. Рыбакі не далі сябе ашукаць наконі іх памераў. Яны пайшлі жартуючы і пазяхаючы міма іх.

Неўзабаве па вуліцы загудзі пляжкі крокі варты. Усе восем пролетараў зніклі паміж дамамі.

Пустой і ціхай была вуліца...

Гадзінай пазьней работа была шчаслівая скончана.

Дліныя бакавыя фасад сабору быў аздоблены чырвоным пісьнем. „Хай жыве Першы Май!“ Гэта самае сьмяецца са шмат якіх мураў і порталаў.

Усюды, праз увесь горад, сьвечыцца маленькія гэрэтычныя плякаты. Нават рачны паравоз і гарадская чыгунка ня былі памілаваны.

Намер, да вялікага сорама паліцыі, удаўся як найлепей.

Перш, чымся папоўскія і дзяржаўныя пачварныя істоты прысьвелі знішчыць чырвоны сьлед, людзі спыніліся ля плякатаў і прачыталі іх. Сьмяяліся над пужлівай старэннасьцю пачварных істот і ў задумьні ішлі далей на работу.

Першы Май недазволенае сьвята. Хто памыкаўся яго сьвяткаваць, той сам сябе пхаў у небясьпеку. Але ня глядзячы на гэта, шмат хто адважыўся. Было сурова забаронена ўзьнімаць чырвоныя сыягі, але-ж расьлі вялікія чырвоныя розы і макі.

Яны павіталіся:

„Хай жыве Першы Май!“

„Дазволеныя лістоўкі Рабоча-Сялянскага Сындыкату ўсё-ж канфіскавалі“, вурчаў Рудо.

Матрос усміхаўся: „Хай сабе, мы ўжо патурбаваліся!“

Яны пайшлі разам. Матрос паказаў галавою наперад: ішоў Язэп, трымаючы ў руках газету. Ён шырака не разгарнуў, так, што ўсе маглі бачыць на ёй белыя плямыны: дасягненьне цензуры. Перадавы артыкул меў толькі галаву, астатняе месца большае пустэчай.

Язэп сьмяяўся: „Добрая пропаганда, ніколі так добра не разыходзілася газета, як сёньня...“ Яны разышліся.

Далей, увесце вуліцы, зьбягаліся людзі. З сярэдзіны натоўпу гучэў голас Тоні: „Рабочы! Купляйце рабочага! У яго проста з рук выхватвалі газеты. Мяшчане, якія бачылі ў гэтым пагрозу дзяржаўнай бясьпечы, лаяліся. Паліцэйскія ўжо беглі, зьверскі кідаючыся між людзей: „Разьійдзіся! Сходы забаронены“.

Яны вырвалі ў Тоні з рук рэшту экзэмпляраў, выкржваючы: „Прэч, газета канфіскавана!“ Натоўп разьбегаў, Паліцэйскія, фанатэрачыся, панеслі сваю здабычу. Тоні, застаўшыся адзін, ад душы сьмяяўся з іх.

Пасьля паўдня аддалі лістоўкі Рабоча-Сялянскага сындыкату. „Што мы будзем з імі рабіць?“ спытаўся Вінко, які прынёс гэты пак. Рудо парэў: „Схавайце кожны па дзесяць ці дваццаць прымернікаў. Мы пранясем іх контрабандай на камялямоні!“

А паўдні сабраліся яны ўсе разам. таварышы і тыя, што ім симпатывалі, у адным рабочым трактыры ў адзін з бліжэйшых вёсак. Агуль магчыма было накіравацца на камялямоні.

Быў цёплы веснавы дзень. Ужо сонца прытульна абымала шэра-жоўтае камяньне. У адным роўнамерным такце зьлівалася стучэньне молату, крахненьне сьвёрдлаў.

Вочы наглядніка непакойліва і недаверліва шыгалі па скалістай сыяне, па напалову голых, скудальных, цынаманавых сьпінах, па нахіленых галовах у чырвоных фесках. Ці ня зьявіленныя гэта з астрогу? Але не, гэта свабодныя рабочыя, сыны бедных горных сялян, якія зарабляюць тут свой мізэрны хлеб. Калі сьвяткуючыя рабочыя з сваімі чырвонымі кветкамі праходзілі міма, ішлі за імі сьледам нагляднікі, нібы добрыя сабакі-выведнікі. Але ня глядзячы на гэта, таму ці іншаму ўдалося пагаварыць з некаторымі. Што яны зарабляюць? Нія многа. Пляць дынараў у гадзіну, але паміж імі былі і такія, што зараблялі толькі па 3. Іх пьмяныя вочы неадхільна трымаліся ля чырвоных кветак. Ці ведалі яны іх значэньне?

Увечары, калі сьвяткуючыя зьвярталіся назад, камялямоня ляжала пустой і самотнай. Яны па ўсім месцы работ раскідалі чырвоныя лістоўкі. Ля драўляных баракаў, дзе жылі рабочыя, было чуто ціхае сьпяваньне. У моўтоннай мэлэды зьмяшчалася скарга прыгнечанага народу.

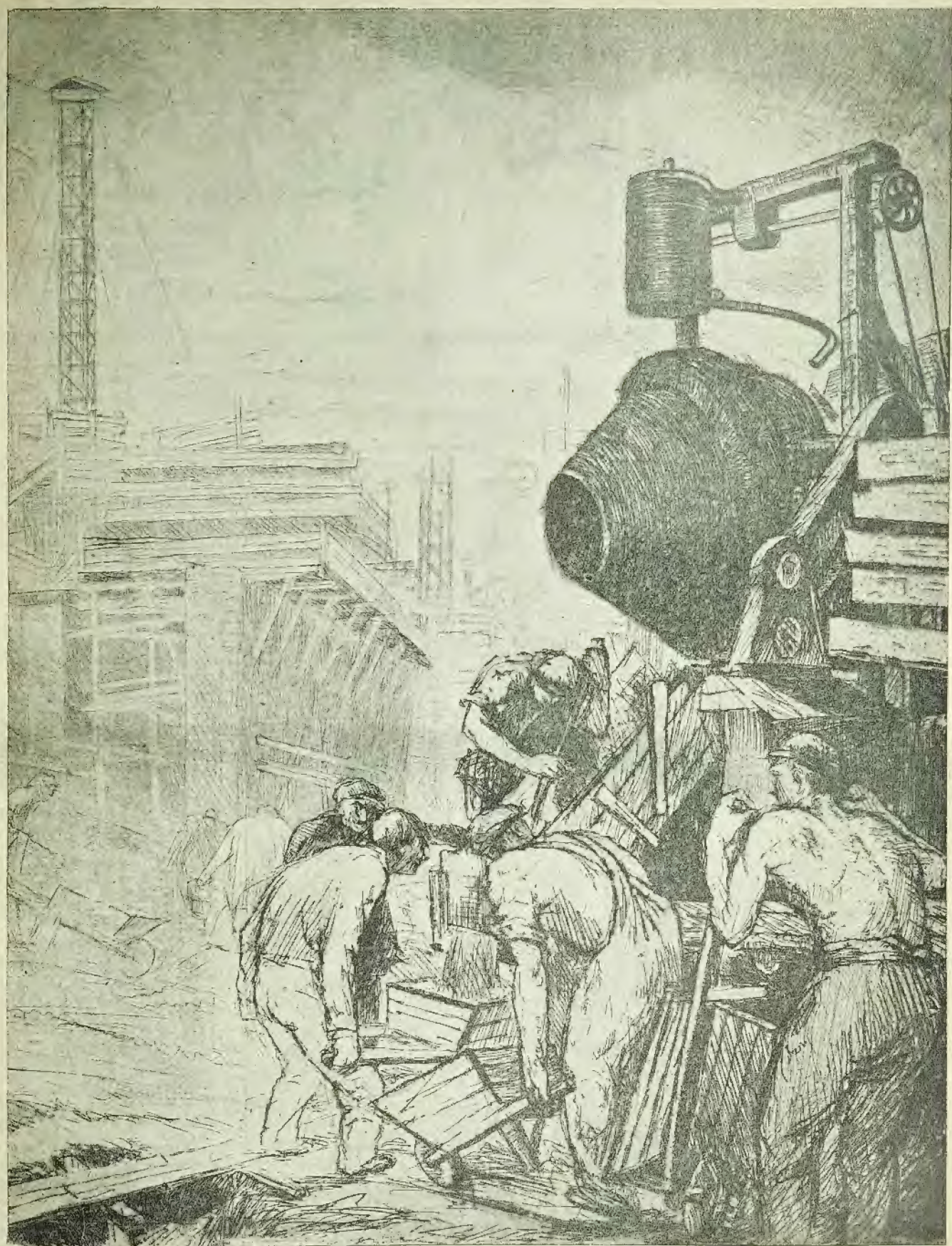
„Мізэрнае жыцьцё“, сказаў Сьцяпан.

„Аднойчы прыдзе дзень, калі і яны даведуюцца“, дадаў упэўнены Тоні.

Кароль пачаў напяваць старую рабочую песьню сваёй раззімы. „Avanti popoli!“

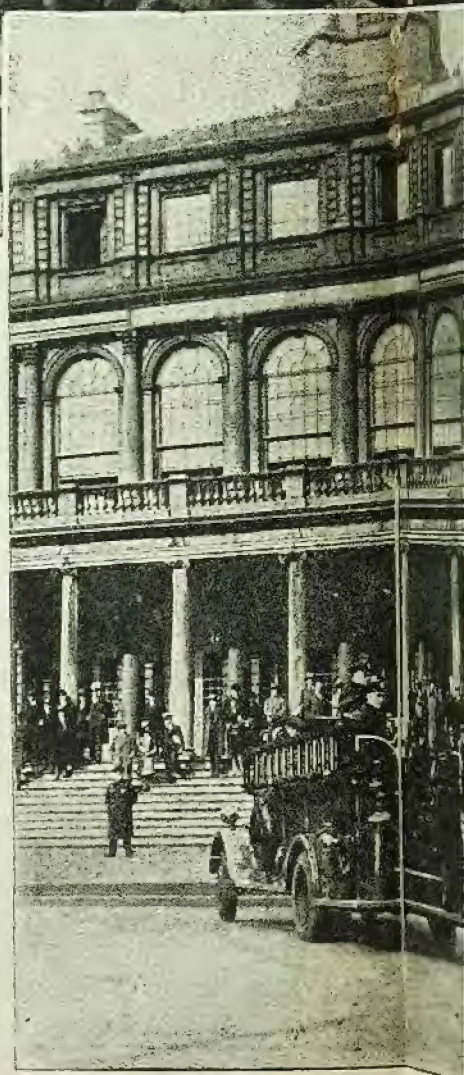
Наперад народы!

Май 1928 г.

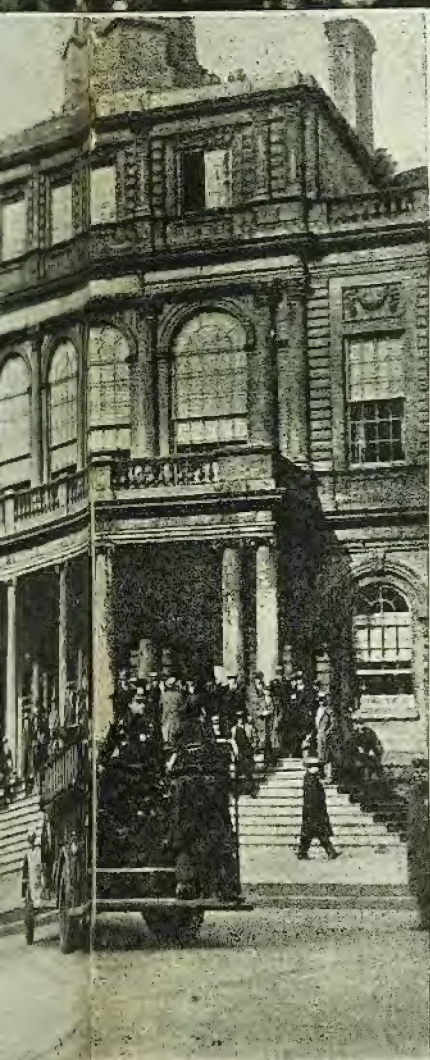
БЕТОНА-МЯШАЛКА (з циклю „На будоулі“)

Офорт С. Крэмара

Наверху: 1) Левая оппозиция перамагае на выбарах фабзаўкомаў у Нямецчыне. На плякаце надпіс: „чырвоны Бэрлін абірае чырвоныя фабзаўкомы“; 2) Рабочы ўрад Англіі кулямётамі разганяе дэманстрацыі беспрацоўных у Лёндане; 3) Чырвоны „чацьвер“ у Сан-Францыска праходзіў пад лёзунгам: „Ідзеце ў камуністычную партыю“.

НОВЫХ ПЕРАМОТ

У нізе: 1) Присуджаны да пакарання сьмерцю камуністы ў Пэкіне, кідае ў натоўп рэволюцыйныя лезунгі; 2) Паліцэйскі аўтомобіль ахоўвае "Белы дом" амэрыканскага прэзыдэнта ў Вашынгтоне ў часе дэманстрацый беспрацоўных; 3) дэманстрацыя беспрацоўных на вуліцах Нью-Ёрку.

ЭНТУЗІЯСТЫЯ ЦЭХАЎ

Нарыс

Я СПАТКАЎ яго на вытворчай нарадзе. Цяпер ён майстар з дванаццацігадовай практыкай. Як цяплым доктар ён уважліва выслухаў мяне і, не супярэчачы піводнай май прасьбе, пасадзіў мяне за столік і лёгка пачаў чытаць цэлы шматэк лічбаў, нібы вершы. Ня глядзячы на іх безліч, яны ўвайшлі ў мяне пэўнымі вобразамі, быццам сапраўды эрыфмаваныя для таго, каб лёгка іх сабе ўявіць. Гэта былі поўнакронныя лічбы, ня тыя, што звычайна бываюць у сумных дакладках і тэзісах і якія патрабуюць спецыяльнай расшыфравкі і ажыўлення. Гэта былі жывыя вытворчыя лічбы, якія ўвайшлі ў гэтыя графы, разам са сваім майстрам, разам з усім сваім цэхам. Гэты шматэк быў нібы мозгам цэху, лічбы рухаліся, расьлі, падалі, зьмяняліся, канкрэтызавалі пэўнымі данымі посьпехі сацыялістычнага будаўніцтва. Шматэк быў таўсты, але лічбы шклі вершамі, і не сьцімляючыся я іх слухаў і слухаў, цалкам аддаючыся іх сугучнаму ўплыву.

І тут я пачуў тое, што хацеў пачуць, ідучы ў цэх. Спэборніцтва заводу з заводам, цэха з цэхам, зьмены са зьменаў, лёгічна павінны былі прывесці да спэборніцтва чалавека з чалавекам. Спэборніцтва заводу з заводам, — рэч бязумоўна добрая, але яго ня будзе, калі ня будуць спэборнічаць чалавек з чалавекам, спэборніцтва лезунгам і маніфэстам ня ёсьць яшчэ энтузіязм працы.

Майстар спыніў рытм лічбаў і падаў некалькі канкрэтных прыкладаў...

...У малярным цэху заводу „Чырвоны Мэталісты“ ў Віцебску амаль заўсёды бывала так, што калі адзін выпушчае 20 малатарняў за дзень, дык усе выпушчаюць столькі-ж. Няма ў цэху чалавека, які здаваў-бы больш або менш прадукцыі. А як вядома, у цэху ёсьць і слабыя, і моцныя, і спрытныя, і непаваротлівыя, — чаму-ж ва ўсіх аднолькавая выпрацоўка?

Стоялены, з аднакамі сухотаў на твары, змучаны дзесяткамі нагрузак, рабочы Шок, задумаўшыся над гэтай зьявай, хацеў было спытаць, як думаюць пра гэта таварышы. Але тыя маўчалі, або адказвалі жартамі. І гэтак яно было зразумела; новая расцэнка, нядаўна зьцвержаная, была прынята на падставе таго, што ўсе малары ў адзін голас гаварылі:

— Хоць намры, а больш 18—20 у дзень ня зробіш!

Шок стаў на работу, на паўторнае афарбаваньне малатарняў. І ў першы-ж дзень ён да перапынку на полудзень зрабіў 12 малатарняў — нябывалую ў цэху выпрацоўку.

Цэх настаражыўся. У бок Шока панесліся лаянкі, пакуль яшчэ нясьмелыя, шэптам.

Але ўжо было ясна — Шок ідзе супроць цэха.

На наступны дзень да поўдня (Шок працуе паўдня — ад другой паловы ён вызвалены, як рэдактар друкаванай заводзкай газэты) 14 малатарняў, на другі дзень — 15, і, нарэшце, 17 малатарняў.

Цяпер цэх ня мог стрымання, людзей апанавала сапраўдная злосьць. Але хітрая, да нельга хітрая і вываротлівая цэхаўшчына перасіліла сябе. Яна цывіро-за ўлічыла, што Шока крыкам не пабэш. Яна зразумела і тое, што крык занадта чутны будзе.

Цэх супакоіўся. Да полудня, пакуль Шок працуе і вырабляе 16—17 малатарняў, усе ў цэху выпушчаюць 15—16 малатарняў. Шок ухадзіць — і за другую палову дня малары выпушчаюць толькі па 10—11 малатарняў.

У кутку крычалі:

— Шоку добра гзіць 17 да поўдня, нахай паспрабуе цэлы дзень папрацаваць...

Тады неўцыхамірлівы маляр кінуў газэту і стаў на работу на цэлы дзень. І ў той дзень ён зрабіў 34 малатарні...

... А цяпер, як цэх працуе? — пытаюся я.

Цяпер? Пайшоў. Самае галоўнае — асабісты прыклад, адзін даў прыклад і пайшло — прыжылося, і да старога звароту няма. Новыя часы, новыя тэмпы. Інакш ня можа быць...

...Моі чулі — „Чырвоная Бярэзіна“, запалкавая фабрыка, яна складалася са шмат якіх цэхаў і між іншым там ёсьць і скрыначны цэх. Пераважна працуюць работніцы, дзяўчаты. Агульны творчы ўздым, які ахапіў усю фабрыку, ня мінуў і гэты цэх. Група комсамолак цэха ўзялася за арганізацыю ударнай брыгады. Воўкам глядзелі гультаі на ўдарніц. Яны было ледзь не пачалі бойкатаваць комсамолку Клябанаву за тое, што яна сказала:

— Можна і на двух машынах працаваць адной.

Ну і дасталася ёй за гэта ад адсталых работніц.

— Падумаеш? Учора на фабрыку прыйшла, а сёньня ўжо тон задае — гаварылі некаторыя скрыначніцы.

Клябанаву адна перайшла на дзьве машыны, цяжка ёй было спачатку, але справілася. Яна паказала скрыначніцам, што адной работніцы на двух машынах працаваць можна. Другім работніцам ужо няма чым было біць і таксама перайшлі на дзьве машыны.

Вось што значыць асабісты прыклад!

Ня ўсе ў цэху здаволіліся гэтымі дасягненнямі. Работніца Емельянава паказала, што можна адной і з трыма машынамі ўправіцца. Узялася і — пайшло. Другія не захачелі заду застацца і таксама перайшлі на тры.

Вось гэта запал, вось гэта энтузіязм...

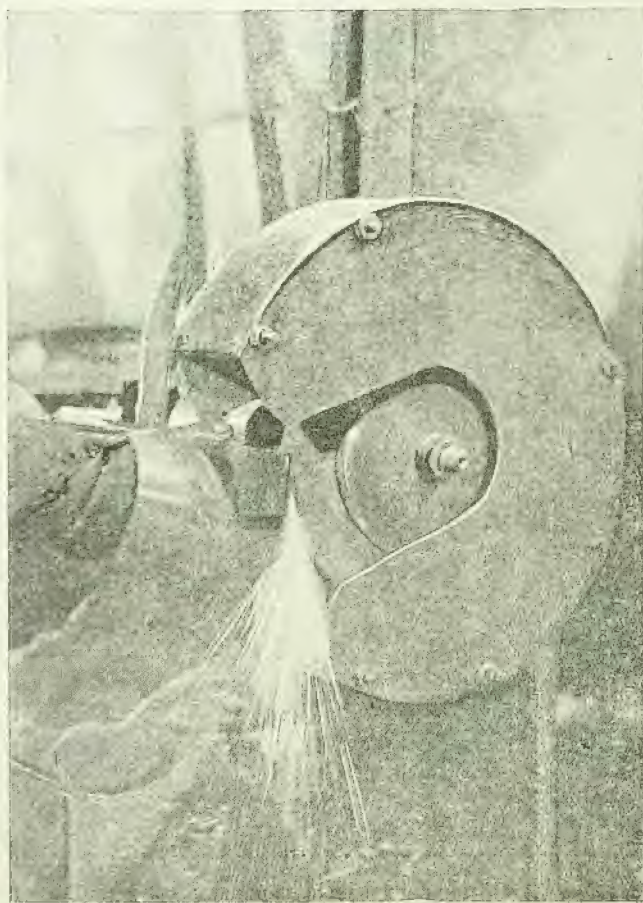
Энтузіязтаў працы, энтузіязтаў сацыялістычнага будаўніцтва можна сустрэць на ўсіх фабрыках і заводах, на ўсіх прадпрыемствах нашай Савецкай Беларусі. Усюды яны зьяўляюцца арганізатарамі камуністычнае працы, пачынальнікамі новых адносін да вытворчасці, новых форм працы.

Флегматычны і заўсёды маўклівы рольчык Цыганкоў з фабрыкі „Герой Працы“ на Гоцельшчыне, быў ледзь ці ня лершым з тых, што падхапілі ідэю спэборніцтва. Цыганкоў працуе на ролах — на „кухні паперы“, там, дзе ў вузкіх, доўгіх катлах, бязжыц густая папярэвая маса. Ад таго, як працуюць роля, залежыць надзвычайна многа. Не падай рольчык сваёй часова масы, не дагледзь за „рацэнтам“ — і папярэвая машына можа спыніцца. Цыганкоў добра зразумеў, што па-ранейшаму працэс нельга. Цыганкоў разам са сваімі хлапцамі далучыўся да працаваўшай брыгады Яськова і выклікаў астатніх на спэборніцтва.

— Цыганкоў кар’еру сабе ладзіць, гэта ён для мяккага крэсла, — загаварылі вакол, — ён думае, што яму залатую медаль дадуць.

Цыганкоў паднаіснуў і даў 24 скрынкі замест 21, як заўсёды. Рольчыкі пачалі таксама даваць 24 скрынкі. Цыганкоў яшчэ паднаіснуў і даў 28. Па-польна абшраючы пот, рабочыя таксама пачалі даганяць яго норму. Цыганкоў даў 34 скрынкі...

...Іх дзьве: — Шустрына і Мікалаева, — працуюць на самакладзе. Іх работа — ускласці на фурманкі сухі тавар, які выходзіць з барабана. Прадукцыя ідзе ў тры канцы, яе прымаюць тры фурманкі, каб развесці на іншых аддзелах. Фурманкі падстаўляюцца пад струмень тавару,

Праца ўдарніка.

Падпісваюць сацыялістычную ўмову.

які бязупынна падае з барабану. Трэці працаўнік мужчына. У гэтай рабоце, прамежкавай паміж чыста вытворчымі процэсамі, ня можа быць сваіх уласных дасягненняў. Яны толькі як стрэлачнікі перавоззяць тавар на чужыя стрэлкі. Вось і ўсё. Але і яны захачелі мець свае дасягненні, а захачеўшы знайшлі і форму. Яны запрапанавалі скараціць на самакладзе колькасць рабочых да 2. Конкрэтна, яны прапануюць перавесці мужчыну на іншую работу, а накладку і фурманкі даручыць ім, абедзвём работнікам. Яны абедзве атрымліваюць па 33 рублі, фурман-мужчына—41 рубель, усяго выдатку 107 рублёў. Іх прапанова даць ім па 41 рублю, мужчыну забраць, выдатку будзе—82 руб.

Гэта—спаборніцтва. Нават, калі на гэта няма занатаванага дагавору. Споборніцтва, бязумоўна, пачалося тады, калі ўмовы і лезунгі спусціліся ўніз да машын і ў простых і зразумелых формах пачалі вызначаць адносіны чалавека да чалавека, машыны да машыны. Письмовыя абяцанні завода заводу не даюць станоўчых вынікаў, пакуль не пачынаецца спаборніцтва ў цэхах і ўмянах. Гэтую вайну звычайна пачынае маладая брыгада. Гэта яна ўзнімае аўторытэт бацькоў, прымушае іх хутчэй завыхацца ля варштатаў і станкоў, каб не асароміцца перад маладымі рабочымі.

Падмайстра Ушакоў працуе ад пятнаццаті год. Дваццаць з лішнім год фабрычнае працы ня толькі далі яму вытворчую практыку, але і перакананне, што сіла рабочага ў kolekтыве, а яго слабасць у адарванасці ад kolekтыву, у распыленасці сіл. Цяпер, калі ўся рабочая кляса пад кіраўніцтвам партыі Леніна ўсе сілы пакладае на тое, каб хутчэй, больш паспяхова, лепш выканаць пяцігадовы «план вялікіх работ»,—Ушакоў ня доўга пазіраў і думаў, каб вынесці прапанову:

— Давайце працаваць па-новаму, разам.

І таварышы Ушакова па корпусу падтрымлівалі яго. З 15 лістапада 1929 году яны пачалі працаваць па-новаму, разам.

15 лістапада новы корпус Шуйска-Цезінскай фабрыкі перайшоў на kolekтыўную ўдарную работу. Увесь корпус стаў адной ударнай брыгадай з 27 «чашвёрак» і 6 «двоек» (працуюць па чатыры і па два варштаты). Калі раней кожны ведаў толькі сваю чашвёрку ці двойку, дык часта здараліся выпадкі, што з прычыны ня прыходу на работу рабочага, варстат «гуляў», зараз гэтага ўжо няма. Цяпер усе варштаты kolekтыўныя і kolekтыў ніколі не дапусціць простаю варштата. Адзін за ўсіх, усе за аднаго.

— Гэта ўжо і ёсць асноўныя ўзаемаадносіны паміж рабочымі, якія будуць пры сацыялізме.

— У нас,—з гонарам кажуць рабочыя,—гэтыя ўзаемаадносіны ўжо існуюць з 15 лістапада 1929 г.

На ўвесь корпус, на ўсе тры змены—адна разьліковая кніжка. І выпрацоўка і заробтак усіх зьмен ідзе «ў агульны капёл», дзеліцца паміж усімі: адзін зарабляў больш, другі менш... Цяпер рабочыя адмовіліся ад індывідуальнай аплаты; яны зацікаўлены ў тым, каб іх корпус, іх kolekтыў вырабляў больш і лепш.

Цяпер гэтых фабрык і заводаў у нас робіцца з кожным днём усё больш і больш. Гэты рух, рух ударных kolekтываў-комун, бытавых комун—малады рух. Перад ім выключныя цяжкасці. Задачы, пастаўленыя перад рабочымі, якія адважыліся перайсці ад спаборніцтва да вышэйшых форм сацыялістычнай арганізацыі працы, сустракаюць аграмадныя перашкоды, перш за ўсё, у нашай эканамічнай і тэхнічнай адсталасці. Але няма ніякіх сумненняў у тым, што гэты рух пераможа.

На нашых вачох узнікаюць новыя формы змагання за камуністычны лад, якія пранікаюць у самую адсталую галіну—у быт, дзе найбольш за ўсё ўкараніліся забавоны і традыцыйны ранейшага парадку.

Ня глядзячы на вялікія перашкоды, канчатковая перамога гэтых форм не выклікае ніякага сумнення.

ПЕРШЫ- • МАЙ У ПАРЫЖЫ

ПЕР ДЭКАДЭ

(З успамінаў удзельніка)

ВЯЛІЗНЫ пляц рэспублікі ў Парыжы ў гэты сонечны і ясны дзень першага мая 1920 г. поўны пароду. Ледаў калыхаюцца цёлым ветрыкам чырвоныя сьцягі, грывяць оркестры, а на плякатах—тады ўпяршыню.—баявыя рэволюцыйныя лезунгі!

— Уся ўлада Саветамі!.. Няхай жыве Ленін!..
Іншыя плякаты кажучь пра голад, пра беспрацоўе.

— Хлеба нашым дзецям! мы патрабуем работы!—напісана на іх.

Яркае майскае сонца залівае сваімі цёлымі праменьнямі шматтысячны натоўп парыжскіх рабочых. Яны сталі ў гэты дзень пад свае баявыя чырвоныя сьцягі для таго, каб дэманстрацыйнай адзначыць сваё рэволюцыйнае сьвята, каб сваёю, пакуль што яшчэ мірнаю, процэсіяй па сталічных вуліцах напамінаць буржуазіі пра сваё існаваньне, пра свае права на жыццё, пра свае патрабаваньні. Спакойна, паважна, з упэўненасьцю ў сваёй сіле і справе, без рэволюцыйных песняў і крыкаў ідуць яны з рабочых кварталяў у цэнтр гораду—на вялікія бульвары, каб пасыла, мірна разыйсціся па хатах.

Таму, што ўжо за шмат дзён да гэтага першамайскага сьвята па горадзе хадзілі ўпартыя чуткі, што рыхтуецца ўрадам „бальшак перамогі“ старога „сьвету“ Клемансо провокацыя, што гэты „рэспубліканскі“ ўрад цвёрда наважыўся жорстка „правучыць“ рабочых Парыжу і назаўсёды адбіць у іх усякую ахвоту да рэволюцыйных дэманстрацый.

Так пісалі больш-менш адчужэныя парыжскія буржуазныя газэты яшчэ за шмат дзён да рэволюцыйнага сьвята першага мая. Вось таму пролетарыят французскае сталіцы, дакладна выконваючы паказанні сваіх палітычных кіраўнікоў, наважыўся захоўваць вялікую асьцярогу; не сьляваць рэволюцыйных песняў, не выкідаць з сваіх шэрагаў рэволюцыйных лезунгаў. Дэманстрацыя павінна была адбыцца паважна і мірна для таго, каб ня даць зачэпкі буржуазнаму ўраду крывава расправіцца з дэманстрантамі.

— Час барыкадных боёў яшчэ не прайшоў,—гаварылі камуністыя парыжскім рабочым. Мы яшчэ не гатовы да рашучае схваткі з ворагам...

І рабочыя Парыжу да канца выконвалі гэтыя загады сваіх камуністычных кіраўнікоў. Паважна і павольна ішлі яны шчыльнымі радамі пад сваімі чырвонымі сьцягамі. І ніводнага гнеўнага крыку, ніводнага пагрознага выгуку не пачулася з іхніх шэрагаў.

Раптам, недзе далёка, з натоўпу на пляцы пачулася нейкая провокацыйная лаянка на дэманстрантаў.

— Агенты Масквы! — крычалі провокатары. — Як дорага вы прадаліся маскоўскім бальшавікам!

Недзе пачуў рэволюцыйны стрэл... Нехта цяжка застагнаў... На дэманстрантаў паляцелі каменныя, парушаючы разьмераную хадз і робячы паніку.

— Паліцэйскія б'юці!—правеслася на натоўпу.

— Няхай жыве рэволюцыя! Смерць буржуазіі! — крычалі нейкія падазроныя асобы.

— Таварышы, не падавайцеся провокацыі!

Але „рэспубліканскаму“ ўраду гэтае „зачэпкі“ было зусім досыць, каб пачаць крывавае расправу над мірнаю першамайскаю дэманстрацыяй, каб задушыць „бальшавіцкія непарадкі“. І ўрад дае загад сваім загадаў надрыхтаваным у суседніх вуліцах конным жандармам, паліцэйскім і войску—ачысьціць пляц ад дэманстрантаў.

Пачалося лабішча. З усіх бакоў, з шашкамі нагала, на бязбройныя колёны рабочых кар'ерам несліся атрады кавалеры, усё месячы на сваёй дарозе, не шкадуючы ні старых, ні жапчын, ні дзяцей.

— Ратуйцеся! Хавайцеся ў бакавыя вуліцы, таварышы!—крычалі кіраўнікі дэманстрацыі. — Не падавайцеся паніцы!.. Спакойна!

Пляц Рэспублікі ў Парыжы, дзе 1-га Мая 1920 г. жандары шаблямі разганялі колёны дэманстрантаў.

Натоўп рынуўся на ўсе бакі. Ратаваліся як мага ад гэтых базьлітаснае салдацкае ілоймы. Стогны параненых. Прадсьмяротны крык. Глухі плач жанчын і дзяцей запоўнілі сабою яснае майскае паветра.

Так „рэспубліканскі“ ўрад тыгра Клемансо (некалі „соцыялістага“ і аднаго з мэраў Парыскае Комуны) расправіўся ў 1920 годзе з мірнаю першамайскаю дэманстрацыяй парыжскіх рабочых. Так у большасьці краін, дзе яшчэ пануе капітал, працоўныя масы спраўляюць у катаваньнях, у крыві, у жорсткім змаганьні сваё першамайскае сьвята роўнасьці і братэрства пролетараў усяго сьвету.

Прайшло шмат гадоў. Організаваная ў 1920 г. на конгрэсе ў г. Туры французская камуністычная партыя цвёрдаю рукою павяла французскі пролетарыят да новых, жорсткіх клясавых боёў, да бліскучых, хоць з першага погляду здавалася - б яшчэ і малапрыкметных перамог над буржуазіяй.

Вельмі зьмяніўся, вельмі вырас і клясавы ўзмацніўся за гэтыя дзесяць год і французскі пролетарыят. Патомкі тых, хто змагаўся на барыкадах рэволюцыі 1830 і 1848 году, патомкі камунараў 1871 году—гэтыя патомкі прачнуліся ад свайго доўгага, амаль паўвекавога, палітычнага сну, які аказаліся і цяпер вартымі сваіх героічных продкаў. Градывёзныя дэманстрацыі ў Эўропе і Сэнт-Дэні, барыкадавыя боі на вуліцах Парыжу ў дзень кары амерыканскай буржуазіі Сакко і Ванцэці, дружныя масавыя забастоўкі як на эканамічных (падэшэньне зарплат, змаганьне за 8-гадзінны рабочы дзень і супроць капіталістычнае рацыяналізацыі), так і на палітычных (забастоўкі, прэтэсты супроць ікаваньня разьліны працоўных — СССР) прычынах—усё гэта выразае кажа за тое, што французскі пролетарыят мацнее ў клясавым змаганьні, што пав кіраўніцтвам сваёй кампартыі, пад кіраўніцтвам Камітэру ён выйшаў цяпер на правільную баявую дарогу.

Прасоўвацца камуністычнае пропаганда і ў шэрагі французскае арміі. Рабочыя і сялянне, апраўлены ў салдацкія мундзіры, цяпер ужо таксама не такія, якія былі ў 1920 г., калі па загаду сваіх начальнікаў яны мясілі і разганялі рабочых дэманстрантаў першага мая на пляцы Рэспублікі ў Парыжы. Ужо ў 1925 годзе кавалерыіскія часьці ў г. Страсбургу адмаўляюцца разганяць дэманстрантаў—эльзаскіх чыгуначнікаў. Растуць паўстаньні ў французскім флёце. Дэманструюць з чырвонымі сьцягамі і сьляваюць у кашарах Інтэрнацыянал французскія рэзэрвісты, што прызваюцца на ваенную перападрыхтоўку.

Страшэнным тэрорам навалілася французская буржуазія на французскую кампартыю. Бадай увесь ужо цэнтральны камітэт перабываў у турмах. Жорсткімі прысудамі, шматтысячнымі штрафамі і шматгадовым зьнявольненьнем правадыроў у астрагах, французскі буржуа спадзяецца паслабіць рабочы рух, абезгалоўіць французскі пролетарыят.

Але гэта французскай буржуазіі ня ўдасца, бо месцы арыштаваных правадыроў займаюць другія, якіх вылучае сама рабочая маса і якія працягваюць справу таварышоў, што сядзяць у турмах.

Кляса супроць клясы да поўнае перамогі над буржуазіяй, да ўстанаўленьня дыктатуры пролетарыяту на Францыі.

І мы пераможам. Мы ня можам не перамагчы.

3 вуліцы да рабочых варштатаў

Нарыс Г. РУГЕРА

Фото Ё. Семянякі

Бяз помпы, без урачыстых прамой адчынлі свае дзверы бяспрытульным 20 студзеня 1929 году навучальна-вытворчыя майстэрні таварыства „Друг дзяцей“ на Сурскай вуліцы.

У гэтых майстэрнях ёсць шавенкі, зарыхтоўчы, швайны (жанолага адзення) і белавэйны цэх. А ў самым недалёкім будучым пачне функцыянаваць у аддзяленні майстэрня на Маскоўскай вуліцы і цэх панчошны.

Тут 18 бяспрытульных—цяпер ужо былых бяспрытульных—пад кіраўніцтвам спрактыкаваных рабочых-брыгадзіраў набываюць працоўныя навыкі, вучацца карыснаму рамяству, кваліфікуюцца...

І ў працоўнай здаровай абстаноўцы забываюць пра вуліцу—вуліцу распусці, якая з дзіцячых год адрывала іх ад савецкай грамадзянскай, ад будовы новага сацыялістычнага свету.

Два гады ідзе вучоба, на працягу якой вучань атрымлівае кожны дзень гарачы абед, пяць рублёў на месяц на кватэру тым, у каго няма свайго кутка, і ад трох да чатырнаццаці рублёў на месяц (у залежнасці ад паспяхоўнасці) свайго ўжо ўласнага заработку.

А потым, пасля сканчэння курсаў у майстэрнях—бывай назаўсёды вуліца, бяспрытульнасць, голод і начлегі на сямейніках.

Былога бяспрытульнага альбо былаю бяспрытульную чакаюць завод, фабрыкі, працолектыў... Чакае балзера праца на дабрабыт усяго працоўнага грамадства, чакае бадзёры і актыўны ўдзел у будаўніцтве новага жыцця.

— Куды-ж пойдзеце працаваць па сканчэнні курсаў?—пыталіся мы ў былой бяспрытульнай, а цяпер здольнай і добра сябе трымаючай вучанцы швайнага цэху Ніны Аўсееўскай.

— У Меншвэй хачу, працаваць там буду,—адказвае яна.

— А на вуліцу „вандраваць“ ня цягне?

— Не,—ідзе зараз-жа жвавы адказ.—Чаго на вуліцу? Тут лепей

Былая бяспрытульная вучыцца на закро шчыцу.

Ніна Аўсееўская не адна. Брат яе таксама быў бяспрытульным, які аб'ездзіў „зайцам“ амаль усю Беларусь, а цяпер працуе і працуе добра ў друкарскіх майстэрнях АДЗПУ.

А вось яшчэ малады Ельперын. Спачатку ён у Бабруйску, будучы там пасля смерці свайго вар'ята-бацькі бяспрытульным, трапіў пад уплыў мясцовых рабінаў, якія прызначылі яго нават у адну з сваіх „божніх“ школ. Але комсамольшарка выягнуў яго з гэтага варожата нам кола і прызначыў на вучобу ў Менскія вытворчыя майстэрні.

І шмат яшчэ іншых былых дзяцей з вуліцы вучацца тут працоўнаму майстэрству, перавыхоўваюцца для іншай вытворчай дзейнасці.

Але ёсць і недахопы—вялікія недахопы ў працы навучальна-вытворчых майстэрняў. Дужа куляе тут культурна-выхаваўчая работа. Навучаючы добра дзяцей рамяству, тут мала з ім гутараць на політычныя тэмы, мала тлумачаць ім сутнасць бягучых нашых кампаній—сацыялістычнае спаборніцтва, змаганне за павышэнне вытворчасці працы, неабходнасць працываапазіцыі.

Зусім пакуль яшчэ не працуюць грамадзкія арганізацыі—ні МОПР, ні Асоавіахім, ні іншыя.

І яшчэ адзін вельмі буйны недахоп. Зусім у загоне ў майстэрнях беларуская мова. Акрамя... бухгалтара там ніхто не гаворыць на ёй.

* * *

У цяжкіх бойках з кулаком і нэпманами—бойках ня менш цяжкіх, чым у эпоху грамадзянскай вайны, будзе пролетарыят сваё новае жыццё, сямела ідзе па шляху да камуністычнага грамадства.

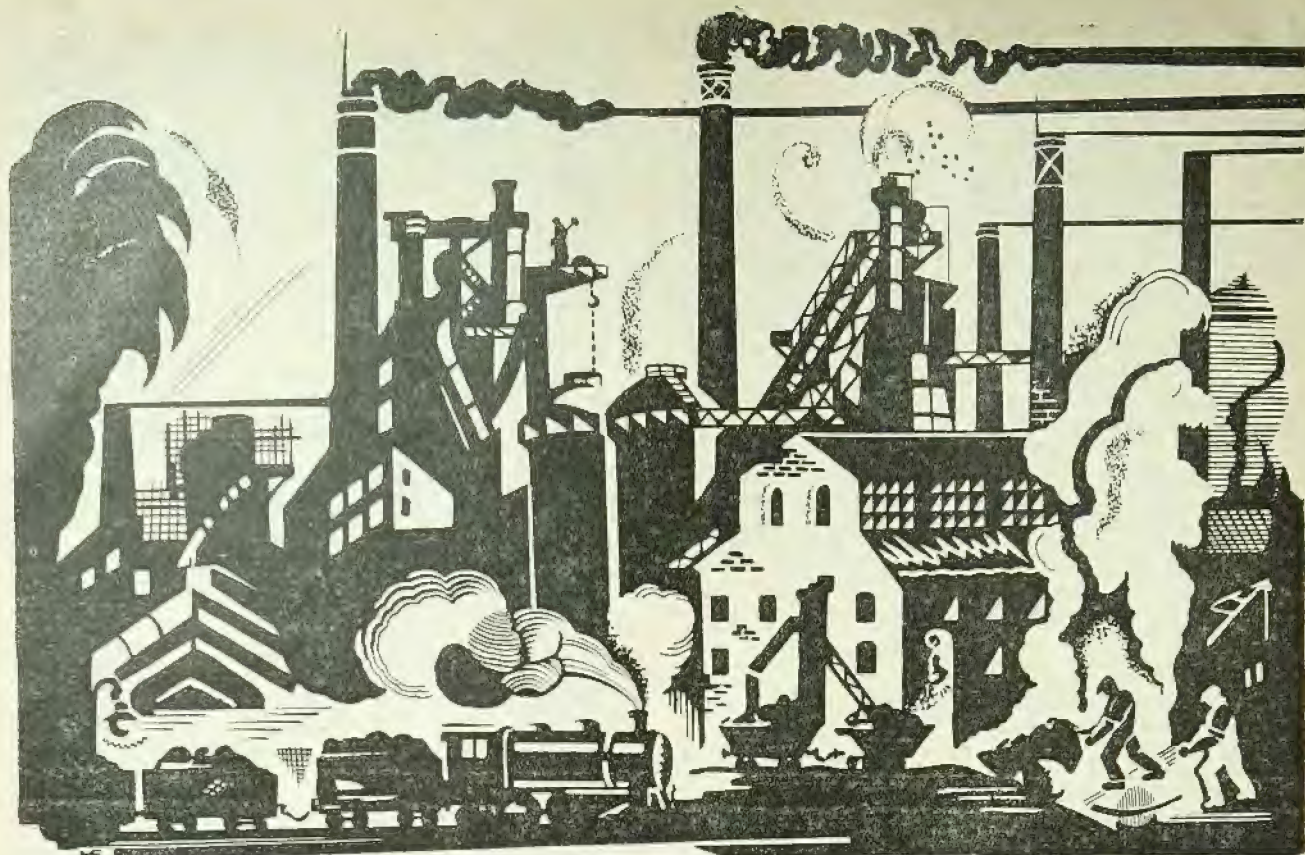
І бойка за дзяцей, бойка за маладое пакаленне—адзін з найважнейшых участкаў нашага змагання.

У Савецкім Саюзе ня можа быць бяспрытульных, ня можа быць дзяцей рабочых і бядняцка-серадняцкага сляніства, якія ня былі-б уцягнуты ў кола працы, якія ня мелі-б сабе месца пад сонцам—пад савецкім сонцам.

Над гэтым і працуюць вытворчыя майстэрні на Сурскай вуліцы, як і шмат іншых майстэрняў, раскіданых па ўсім неабсяжым прасторы Рэспублікі Працы.

Вучэбна-вытворчыя майстэрні Менск. т-ва „Прыхільнік дзяцей“. Былы бяспрытульны кваліфікуецца на закрошчыка.

БАРЫС МАЛКІН

МЭТАЛЮРГІЧНЫ ЗАВОД • УКРАІНА

ПЕРШАМАЙ Ў ВІЛЬНІ

НАРЫС
А. САЛАГУБА

ЗОЛАК. Віленскі абываталь яшчэ ляжыць у мягкіх пухавіках, а на рагох рабочых кварталаў расстаўляюцца ўзможныя атрады паліцыі. Пільнае рабочае вока яшчэ ў цемры пазнае пасты „канарыкаў“, „архангелаў“, „гліны“, якія драцянымі кіпцюрамі аблытваюць рабочыя ваколіцы гораду.

Інтэрэсы гасцей крыху разышліся з інтарэсамі гаспадароў гэтых кварталаў. Рабочыя маюць задачай: колёнай прапрацаваць у цэнтр гораду. Паліцыя мае загад: „больш аднаго ў групу ня збірацца“.

Над Вільняй покуль яшчэ быццам звычайная цішыня, але чулае вуха ўжо можа адчуць подых сваясасбівай, першамайскай трывогі.

Першамайская раніца... Для адных яна прыносіць спалох і смяротнае трыпаченне за свае маёнткі, за дабрабыт, за паразытызм—гэта буржуазія і яе нахлебнікі. Для другіх—сцяг на клясавай барацьбы, да дэманстрацыі інтэрнацыянальнай солідарнасці, да барацьбы са сацыялізмам,—гэта пролетарыят.

„Нам няма чаго губляць, апрача сваіх кайданаў!“.

Раптам—шум. Спачатку прыціснуты, прыдушны, нібы з глыбокіх скляпенняў. Пасля ўсе больш выразны, у голас радасны, вясёлы. Гэта—„інтэрнацыянал“ на віленскім бруку. Магутны голас плыве, расплываецца, вібрае ў віленскім паветры. Мітусенне ў радок. Высока над колёнай узнімаецца чырвоны сцяг. На тварах можна прачытаць: адвага, рашучасць, энтузіязм, бадзёрасць. У іхнім паступе—магутнасць.

„Гэта бой наш астатні!“.

За працоўны на-р-од“...

Нех жые вышэйсвятлова рэвалюцыя пролетарска!

Прэч з фашыіскім тэрорам!

Лёзунгі заклікалі працоўны народ да паўстання, да змагання за свае інтарэсы. Кульмінацыйны пункт першамайскага сьвята.

Раптам—замышанне, трывога. Атрад коннай паліцыі з аголенымі клінкамі рэзразае натоўп.

Бойка, крыкі. Стогны пакалечаных. Дрогнулі сцягі. Але ўпарты натоўп імкнецца ісці ўперал.

Вось багатыя кварталы. Азбярэлы буржуа дапамагае паліцыі. Каменьні, цэгла, бутэлькі сыплюцца на голавы дэманстрантаў праз вокны, з балконаў, з высокіх паверхаў.

„Бэндземи стшэлячы!“.

„Буй то бэндзе астатні!“.

Грыміць у адказ.

Банда польскіх гімназістых і студэнтаў з універсітэту Стэфана Батэрага каменнямі і кіямі збіваюць рабочых.

Дэманстрацыя ў крыві.

Рабочыя кідаюцца на буржуаскіх сыноў. А ў гэты час з-за вугля паказваецца густы ланцуг „мундуровай“ паліцыі, якая дагэтуль спакойна паглядзела, як студэнцікі збівалі рабочых. Дэманстрацыя трапіла ў падвойны абстрэл—з фронту і тылу. Пыльны брук услава параненымі і забітымі рабочымі.

Дэманстрацыя прыдушана. То сюды, то туды ўцякаюць рабочыя, для таго, каб праз 15—20 хвілін сабрацца ў другім месцы. Першае мая—рабочы—гаспадар вуліцы.

На вежы гарністы праіграў.

„Яшчэ польска ня згінэла!“.

Абываталь лезеца... „Які лагодны дзень і ніякага табе спакою! Пракліяты балышавікі!“.

Абываталь мае чым быць незадаволеным. Дзень яшчэ ня скончыўся, дэманстрацыя ня спыняецца. Паліцыя ўжыла ўсе захавы, каб у гэты дзень на пляцы перад Лунінскім астрагом было пуста. Яшчэ напярэдадні конная паліцыя заняла дарогу, што ў горад вядзе, каб сялян на рынку ня было. Але дарма.

Але дарма!

Хіба-ж спыніў рух, калі ён хваляе нясецца? На пляцы поўна сялян і вось сюды імкнуцца рабочыя дэманстранты, каб разам з рэвалюцыйнымі сялянамі вітаць са сьвятам содэн і тысяч таварышоў, якіх разьёшаны фашызм кінуў за краты.

Славуці Лунінскі пляц. Колькі крыві рэвалюцыйных рабочых і сялян убралі ў сябе яго каменьні. Каб каменьні маглі пратэставаць... Кожны дзень праз гэты пляц праводзяць у кайданы закутых сыноў Заходняй Беларусі. Не краіна—а вялізарны астраг. Не народ—а нявольнікі,—вось што сталася з Заходняй Беларуссю за часы беларускага балявання ў гэтай краіне. Вось і вялізны „оржэл бялы“,—гэта Віленскі суд, які тысячы лепшых сыноў беларускіх працоўных на адвечную катаргу загнаў. Не адна маці асыпала гэты пляц гарачымі сьлязьмі, праважаючы за краты свайго апошняга сына.

Жандар не сароміцца, ён зусім не зацікаўлены ў тым, каб утайць праўду. Кожны дзень вы можаце бачыць, як па дарозе

у вострог жандар да сьмерці зьбівае арыштаванага, за тое, што ён аднажыўся вітацца, сустрэўшы знамага. Гэта ў цэнтры „цывілізаваанай“ Эўропы, гэта ў краіне, папы якой да хрыпаты крычаць аб культуры...

Усе больш рабочых куртак вы бачыце на рынку сярод сялянскіх сьвітак. Гэта асобным рабочым удалося прабрацца сюды.

„Багнэт на бронь!“

„Бальшавікоў гонь!“ Крычаць лезунгі фашыстых і соцыял-фашысцкіх блявікоў, якія пужаюцца прабрацца ў гущыню натоўпу. А тут камуністычная агітацыя дае свае вынікі. Рыхаюць, нібы вялізарны мітынг. Сяляне ведаюць куды іх кліча пролетарыят.

Брук не спазнаць. Заўсёды чырвоны ад крыў рэволюцыянераў, ён сёння белы ад „бібулы“, якую шчодрарассыпалі соцыял-фашысцкія папы.

Паліцыя насядае. Чутны стрэлы. Зноў шум, лямант. Здалёку чуцен прыдушаны энк. Вялізарны гармадар, нібы трэскі ліцяць. Гэта з вострогу. Гэта рэволюцыянеры па-свойму сьвяткуюць першае мая. гэта яны ўзнялі пратэст, пачуўшы стрэлы на пляш.

Там за мураванай сьцяной ідзе шалёная клясавая барацьба. Няроўныя сілы, няроўныя ўмовы.

Людзі раскіданы па адзіночках. Рэдка—у агульных камерах. І ўсё-ж не праходзіць ніводнае рэволюцыйнае сьвята, якое-б не адзначалася-б усімі зьняволенымі.

Парададні першага мая і тут вядзецца ўпартая консьпірацыйная падрыхтоўка.

Політзьяволеныя рыхтуюць даклады пра гісторыю клясавай барацьбы, аб соцыялістычным будаўніцтве СССР, аб чарговых задках рэволюцыйнага падполья.

Рыхтуюцца таксама і адміністрацыя. Перамоўліваюць „группы“, тайную перапіску, адрозьні. Падсылаюць провокатараў. Ідуць падрабязныя вобшыскі па камерах, шукуюць чырвоныя істужкі, сьцягі, лезунгі.

У агульнай камеры № 29 зьявляюцца малюе на вялізарнай пасьціцы партрэты Маркса, Леніна. Увесьце, сьвэстла-радаснай фарбай пакладзена чырвоная зорка, а наабапал серы і молат.

Лезунгі.

Няхай жыве СССР!

Прэч, з белым тэрорам!

Няхай жыве 1 мая!

За гэту работу „мастак“ пагражаюць месяцы карцэру.

Але консьпірацыя... упартасьць і сталёвая воля перамагае.

А за вакном жыцьцё.

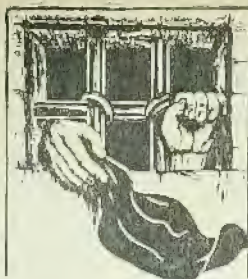
Да мураў, да закратаваных вакон далацяюць гукі „Інтернацыяналу“, да далацяюць стрэлы, шум барацьбы на пляшы.

Гэта сьвідруе, электрызуе астрог. Пераклічкі...

Камеры пераклікаюцца з камерай. Астрог з пляцам. Горад з вёскай. Паднявольныя Заходнія Беларусь з вольнай савецкай Беларуссю.

Нібы хорам увесь астрог пня „Інтернацыянал“, гукі з астрогу даносяцца да дэманстрантаў на пляцы. Яны падхопліваюць гэтыя гукі энтузіястых. Распагоджанае першамайскае радаснае неба нібы ўторыць гэтым палкім барацьбітом. Астрожнікі крата ня ў моцы спыніць жыцьцё рэволюцыянераў.

Падвоеныя і патроеныя сілы паліцыі канчаюць расправу. Жандары ўрываюцца ў астрожныя камеры і да страты прытомнасьці зьбіваюць зьяволеных. Дзесяткі чалавек кідаюць у карцэры, у падземельныя скляпы, дзе людзі вар'яцеюць, губляюць чалавечнае аблічча. Ашалелая паліцыя кідае новыя сотні рабочых і сялян за крата. Пляц за паўняецца трупамі забі-

ОРГАН ЦИ ЧЫРВОНОЙ ДАПОМОГИ (МОПР)У ЗАХОДНІЙ БЕЛАРУСІ

№ 1 (2)

ВІЛЬНЯ, САКАВІК 1933 г.

Цана 15 грош

ЧИ ПОМОЩИ РАБОЧИЕ И КРЕСТЬЯНЕ ЗАП БЕЛОРУССИИ ОБЛЕГЧАТ СЫНОВ, ЗАТОЧЕННЫХ В ТЮРЬМАХ ФАШИСТА ПИЛСУДСКОГО!

Вильня, 15.3.33
В которых находится борня за дело освобождения трудящихся.
Провокации являются постоянным средством, чтобы инстинктивно и резко заставить Фашистские методы борьбы правительством. Пилсудского предостерегают в тюрьмах во всей стране. Неслыханными нравственными надеждо-блуждениями продолжения дефекации и превозможений заплеч-ное правитель-ных умоляет... ит.д.

Орган Центрального Комитета МОПР-у Заход-ние Беларусі, які падпольна выдаецца ў Вільні.

Вильня, 15.3.33
Больницы не могут умясць параненных. Першамайскае сьвята прыдушана.

Дзень Першага Мая канчаецца, каб устуніць месца другому дню, каб з большым імпэтам рыхтавацца да „астанняй бойкі“. Усіх рабочых і сялян за крата не пасадыць. Прыдзе дзень помсты. Будзе адплата.

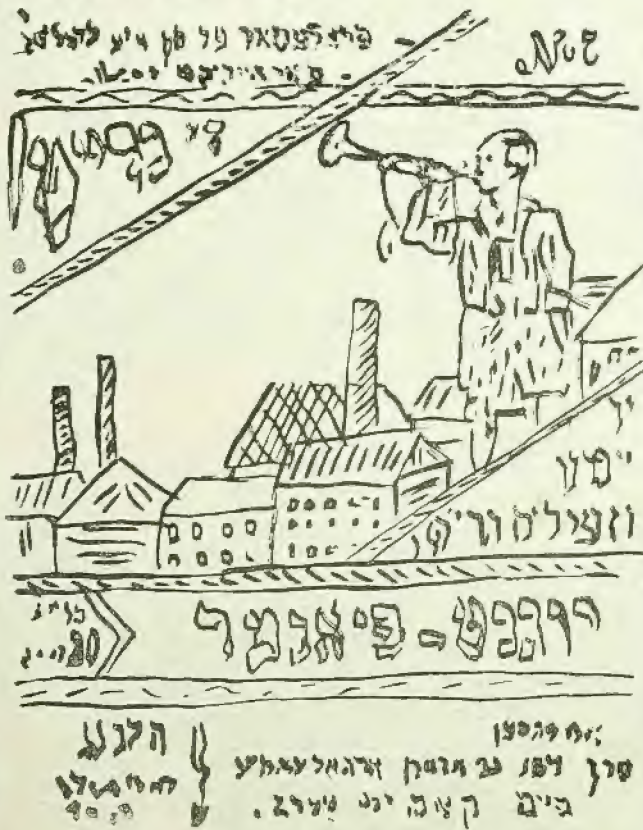
Валадаром сьвету будзе праца.

ПЕРШАМАЙ

СЯРГЕЙ ДАРОЖНЫ.

Паветкай сьцягаў плыві.
Пошчакам віся да зор.
Радасьці нашай узьвіў,
Комінаў стромчаты бор!
У сонцы сягонішніх дзён.
У рыкаце ўзнятых сірэн.
У луннасьці стройных колён
Нашай вясне не старэць!
Песьню на плошчу нясі,
Песьню, што пёў за станком!
Пульс мільённых машын
Чуюць пашэмкі вакоў.
Сёння на вуліцу ўсе!
Сэрца ня можа маўчаць!
Кожны сягоньня нясе
У сэрцы іскру Ільліча.
Сённяча кожны цясьляр,
Муляр і кожны поэт.
Вінен ісьці, як змагар,
За перайначаны сьвет.
Нам не дарогай старой
Трэба наперад ісьці—
Кожны пастаўлены крок
Ровен няці!
Мы ня ў крозах жывем.
Мы ня імкнемся ў высь...
У рыкаце ўзнятых сірэн
Крочам на камунізм!
З намі на вуліцах май.
З намі на плошчах вясна!
Чуеце радасны марш
Тысячы тысяч нас!
Сёння на вуліцу ўсе,
Радасна песьні гучаць.
Кожны сягоньня нясе
У сэрцы іскру Ільліча!

Месяк, 1930 г.

Яўрэйскі піонэрскі часопіс, які падпольна выдаецца ў Вільні на гэктографе.

ЗА ДВА ТЫДНІ

ЧАСОВИ англа-савенкі гандлёвы дагавор падпісаны. Лейборысты больш не маглі адцягнуць згоду. Утворанае становішча штурхала міністраў яго вялікасьці, якія цяга не сьпінчаліся выканаць сваіх прадвыбарчых абавязаньстваў.

Радзь з Лёндану паведамляе:

— Паўпозам СССР гав. Сакольнік-вым і міністрам чужаземных спраў Вялікабрытаніі Ренаэрсонам падпісана часовая гандлёвая згода. Орган лейборыстых, газэта „Дэйлі Геральд“, коментуючы згоду, піша: „становішча, утворанае палетам на „Аркос“, было катастрофічным для ангельскага гандлю і небясьпечным для ўсёагульнага міру. Цьве вялікія дзяржавы ня могуць не падтрымоўваць адносін адна з аднаю.“

Урашце лейборыстыя заагаварылі гра неабходнасьць ліквідацыі провокацыйную і нахабную авантуру Джойнсона Хікса і яго цьвердалобых спадружнікаў. Консерватыўны ўрад, наўпярэчкі здаровай мысьлі, на шкоду ангельскай прамысловасьці і гандлю, пайшоў па разрыў адносін з Савецкім Саюзам; зьявіўся хлясавая нянавісьць камчаткова затуманіла вочы консерватыўным міністрам.

Консерватыўная партыя спрабавала зноў, пасля разгрому „Аркосу“, наладзіць ваяны паход супроць СССР. Але спроба новае інтэрв'ю гіды сарвалася. Імпэрыялістычныя суседзі на гэта не рызыкнулі...

Тады пачынаецца прырод эаномічнае блекады. Хацелі паставіць на калені працоўных СССР, хацелі прымусіць іх алмоўіцца ад монопалі замежнага гандлю, а значыць—спініць будаўніцтва сацыялізму ў краіне пролетарыята.

І гэтая карта аказалася бітаю. У выніку разрыву спыніўся гандаль з СССР. рэзка павялічылася бесірацоўе ў Англіі.

Ангельскі выбіральнік быў незадаволены. На гэтым здолеў сыграти лейборыстыя, якія ішлі на выбары з абіяняньмі—за-раз-жа аднавіць ўзаемаадносінны з СССР.

Лейборысты прышлі да ўлады. У прытульных міністэрскіх крэслах яны легка забыліся пра абіянікі. Дайшло да таго, што лібэралы агідна пасьмейваліся, запаміналі „рабочым“ міністрам пра неабходнасьць выканаць папярэднія абіяняньні, дзякуючы каторым Макдональд і К-о прышлі да ўлады.

ЧАСОВАЯ гандлёвая згода СССР і Вялікабрытаніі, падпісаная 16-га красавіка ў сваіх 7-мі пунктах, ахопвае ўсе важнейшыя моманты савецка-ангельскіх гандлёвых зносін. У аснову дагавору пакладзены прынцып непарушнасьці монопалі замежнага гандлю Савецкага Саюза і, як вывад—у Лёндане ўтвараецца гандлёвае прадстаўніцтва СССР, кіраўнікі якога карыстаюцца правам дыплематычнае недатыкальнасьці.

Дагавор утварае прынцып ўзаемнага найбольшага спрыяння гандлю, абядаўе дзяржавы будучь карыстацца ільготамі і перавагамі, якія далзены грамадзянам і гандлёвым арганізацыям іншых краін. На СССР, такім чынам, распаўсюджваецца вялікабрытанская ўрадавая сьхема гарантыўных крэдытаў. У дагавор уключаны пункт, які засьцярагае інтарэсы СССР ад надобрасумленых іскаў і судовых прыгавораў нахшталт тых, якія мелі месца ў апошні час у Францыі.

У ГЭТАЙ згодзе найшлі месца асноўныя пытаньні савецка-ангельскіх адносін, якія мелі патрэбу ў правільным падмацаваньні. З гэтага боку згода мае вялікае палітычнае значэньне.

Аднак яна яшчэ зусім не выключае пагрозы ваеннага нападу на СССР і не зьяўляецца гарантыяй міру, як аб гэтым піша „Дэйлі Геральд“. Згода робіць удар агрэсыўным замыслам найбольш рэакцыйных колаў буржуазіі. Але падрыхтоўка да вайны—ня спынілася і ня спыняецца.

Пра гэта не даводзіцца забываць.

ПРА закулісную гульню, пра падрыхтоўку да вайны, якая робіцца ў кабінэце і генэральных штабах імпэрыялістаў, нядаўна расказаў чалавек, якога ніяк нельга папкінуць у нястачы любові да буржуазнага сьвету. Гэты чалавек—польскі нацыяналіст, адзін з тварцоў буржуазнае польскае рэспублікі, што падпісаў на яе імя Варсавскі дагавор—Роман Дмоўскі.

Тое, пра што расказаў у ішэрагу сваіх артыкулаў Роман Дмоўскі, па сутнасьці, ня было сакрэтам. Але мае вялікую цікавасьць—як прынялі буржуазныя і сацыял-фашысцкія партыі Польшчы споведзь старога дыплёмата.

Дмоўскі пісаў: „пры спатканьнях з прадстаўнікамі гандлю, прамысловасьці, фінансаў у Эўропе, ўсё часцей можна чуць ваяныя лэзунгі, патрабаваньні крыжовага паходу на Савецкі Саюз, і паведамленьні, што такі паход ужо вырашаны на нейкай нарадзе фінансістых і, што вельмі цікава—ініцыятары ваенных плянаў разьлічваюць ня толькі на зьнішчэньне савецкага ладу, але і на падзел СССР між буйнымі і нават дробнымі дзяржавамі. Але эўрапейскія народы,—казаў далей Дмоўскі,—ня вельмі-то хочуць вайны, бо яны памятаюць яшчэ сусьветную вайну. Іншая справа—даручыць гэтыя оларэаньні Польшчы. Аказваецца, што мы, як і даўней, маем рэпутацыю дурняў, якіх можна падгаварыць на ўсё“.

„Яны абіячаюць пры падзеле СССР аддаць Польшчы землі за Збручам. Польшчы даюць зразумець, што на вайну яна атрымае пазыку, вядома, на добрых процантах. Словам, сусьветныя комівояжэры га-тоў ваяваць да апошняе кроплі крыві.. польскага салдата“.

ЧАМУ-Ж выступіў нацыянал-дэмакрат Дмоўскі, які ненавідзіць камунізм ня менш за іншых польскіх палітыкаў.

Справа ў тым, што частка найбольш далёкабачнае польскае буржуазіі ўстры-вожылася за лёс свае краіны. Фашыскай-жа Польшчы сусьветная буржуазія, паводле слоў самога Дмоўскага, дала ролю „дурняў“, якіх можна падгаварыць на ўсё... Дмоўскі пратэстуе супроць дзейнасьці польскіх мілітарыстых, якія гатовы выступіць на толькі ў саюзе з фінансавым капіталам буржуазных краін, але і ў якасьці простых наймітаў „міжнароднага комівояжэра“, г. зн. ваяваць з СССР „да апошняе кроплі крыві польскага салдата“.

Дмоўскі звярочваецца да польскага ўраду, да новага польскага кабінэту Пілсудзкага—Слаўэка, па тлумачэньні... Але ўрад, не апублікаваўшы праграмы сваіх дзеяньняў, маўчыць.

І толькі значна пазьней, з вельмі гучнымі заявамі, выступіў на тэму пра „міжнароднага комівояжэра“ міністр чужаземных спраў Польшчы п. Залескі. Характэрна яшчэ і тое, што гэтую заяву Залескі зрабіў не прадстаўнікам польскае прэсы, але амерыканскаму журналістаму, карэспандэнту газэты „Нью-Ёрк-Таймс“. І толькі з Амэрыкі гэтая гутарка папала на балонкі польскага буржуазнага друку. Залескі, вядома, адмаўляў агрэсыўныя намеры Польшчы ў адносінах да СССР, але аб фактах, аб асноўных абвінавачваньнях, высунутых Романам Дмоўскім як і належны буржуазнаму дыплемату—красамоўна маўчаў.

Залескі быў зусім бескарысным, калі ў канцы гутаркі з амерыканскім журналістам, спрабаваў абвясніць наўнасьць змовы міжнародных фінансістых аб арганізацыі нападу на СССР. Польскі міністр чужаземных спраў, Сачыце, ня можа катэгорычна абвясніць, што ў Парыжы і іншых месцах адбыліся нарады буйных фінансістых, што на гэтых нарадах абгаворваліся пытаньні датычныя да СССР. Але,—кажа Залескі,—калі сапраўды былі падобныя сустрэчы, то на іх хутчэй за ўсё абгаворваліся гандлёвыя пытаньні.

І УСЁ-Ж такі катэгорычных заяў Романа Дмоўскага п. Залескі абвясніць ня здолеў.

ПОЛЬСКІ буржуазны друк быў надзвычайна ўзбураны выступленьнямі Романа Дмоўскага. Польскія-ж газэты ўвесь час ня спыняюць шалёнага цьа-ваньня СССР. Ініцыяваны ідзе за ініцыя-цыяй. Усе захады добрыя—абы толькі ра-біць падрыхтоўку да вайны на СССР. І раптам—адчыненае выступленьне Дмоўскага супроць небясьпечнае палітыкі кі-раўнічае зграі.

Польскаму друку давалася ня мала па-старацца. Хацелася рабскі папрасіць пра-бачэньня за выкрыцьцё Дмоўскага перад сусьветнай буржуазіяй і папрабаваць згладзіць уражаньне ў сваёй уласнай краіне.

Тэлеграф прынёс вестку пра падрых-тоўку новага тэрорыстычнага акту су-проць савецкага паўнамоцнага прадстаў-ніцтва ў Варшаве. Была спроба ўзарваць наша паўнамоцнае прадстаўніцтва. У ко-мін будынка паўнамоцнага прадстаўніцтва была ўложана алдская машына вялізнае выбуховае сілы. Зусім выпадкова ката-строфа была папярэджана. Польскія ва-енныя спецыялісты ўстанавалі, што пад-рыхтоўвала выбух вельмі напратыкава-ная рука. Выбух павінен быў зьнішчыць усю савецкую колёнію ў Варшаве ўклю-чаючы жанок і дзяцей, бо выбух павінен быў адбыцца ўвечары, калі быў прызна-чаны збор савецкіх грамадзян у паўна-моцным прадстаўніцтве.

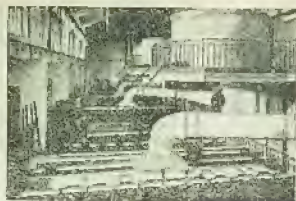
Здавалася - б, польская прэса павінна была садзейнічаць выяўленьню крывавых провокатараў вайны. Але і тут яна за-сталася вернаю самой сабе. Пасьля, як выкрылі напад—прадажныя фашысцкія газэты, імкнуўчыся замесціць сьляды, спра-бавалі выставіць вінавацінам нападу... само паўнамоцнае прадстаўніцтва. Большага нахабства нельга было чакаць, далей ісьці няма куды.

І толькі ў апошнія дні польская прэса зьмяняла тон, адчуўшы ўсю небясьпеч-на гэтае гульню. А ўрашце, польскія газэты і цяпер яшчэ заўзята ахоўваюць расій-скіх белагвардзійцаў, стараюцца адхілі-ад іх падзэрэньні...

ПА САВЕЦКІМ • • • С А Ю З Е

Навоаабсталяваны інструман-
тальны цэх на заводзе „Электрык”
у Ленінградзе.

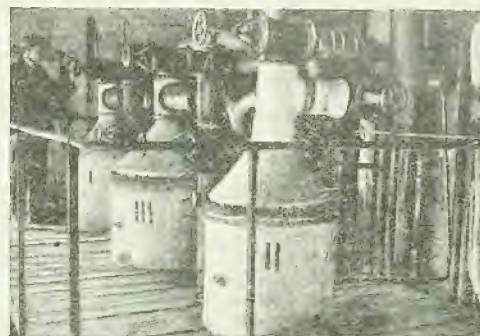
Новапабудаваная ў Кутаісе
шоўка-матэльная фабрыка.

Ашхабадская тэкстыльная фабрыка
імя Дзяржынскага.

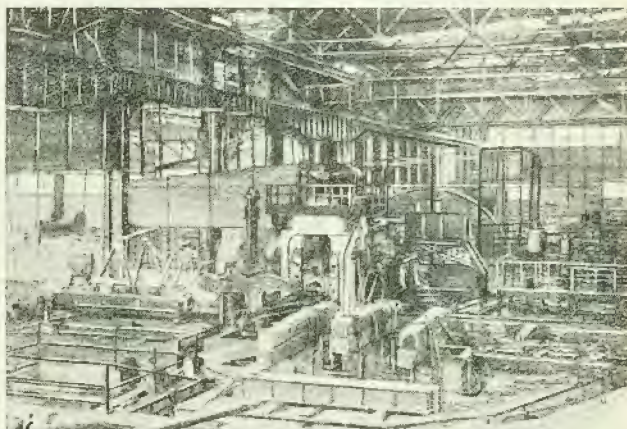
Адзін з цэху шэўка-прадзільнае і тканкае фаб-
рыкі ў Ганжы.

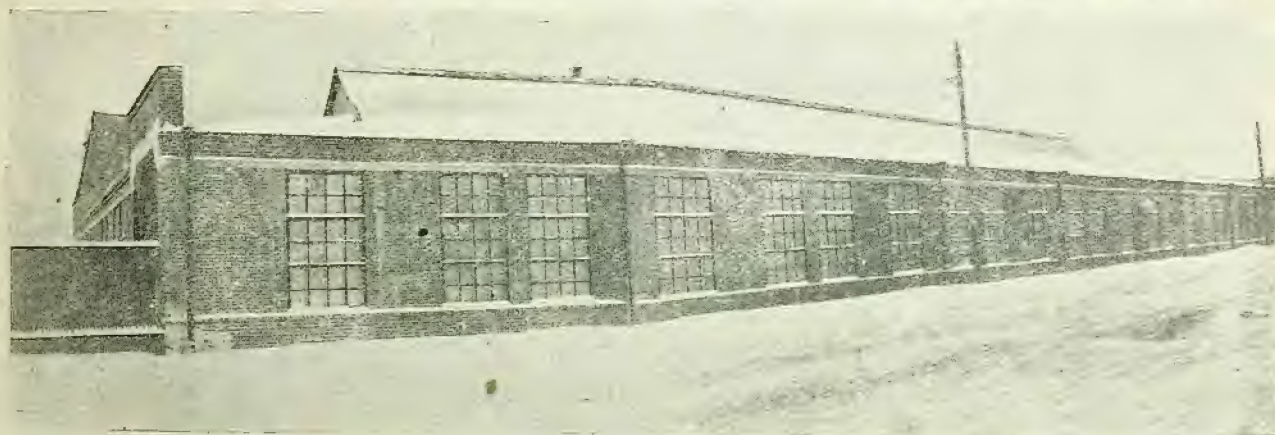
На фабрыцы „Красный Треугольник” канчаецца
монтаж новага абсталявання для прагумоўвань-
ня тканіны; абсталяванне атрымана з Нямеч-
чыны ад фірмы Круппа.

Эскаватар землярпалкі на Днэпрабудзе.

Новая трубяная вытворчасць на Марыупальскіх заводах імя Ільіча.
Агульны від трубапракатнага абсталявання, вагою ў 1500 т.

Панарамны выгляд 1-га аўтозборачнага заводу (Ніжні-Ноўгарад).

ПА. ЧЫРВОНАЙ БЕЛАРУСІ

Тав. А. Я. Бабін, паста-
новаю Ураду БССР на-
значаны на пасаду На-
роднага Камісара Унутра-
шняга і Замежнага гандлю
БССР.

Пабудова новага жыллёвага корпуса
у комуне „Сейбіт“ Уздзенскага раёну
на Меншчыне.

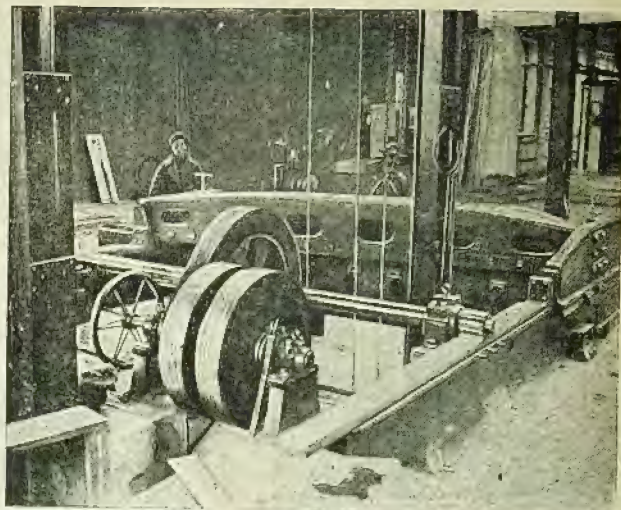
Вечар сустрэчы раоочых-друкароў з
колгаснікамі. Рабочы 1-е дзяржаўнае
друкарні гутарыць з колгаснікамі.

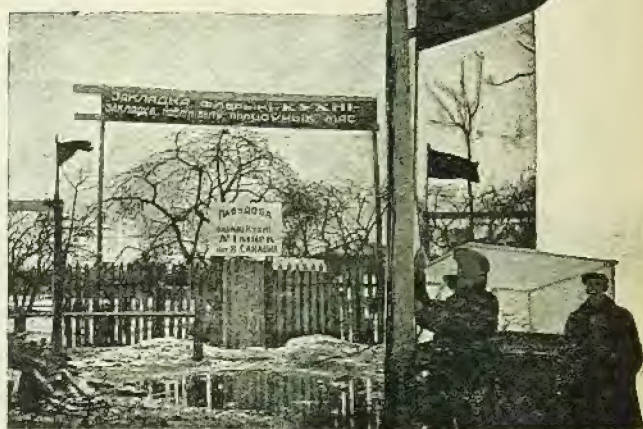
Тав. С. Гольдберг, новы
старшыня Дзярж. Плян-
овае Камісіі БССР.

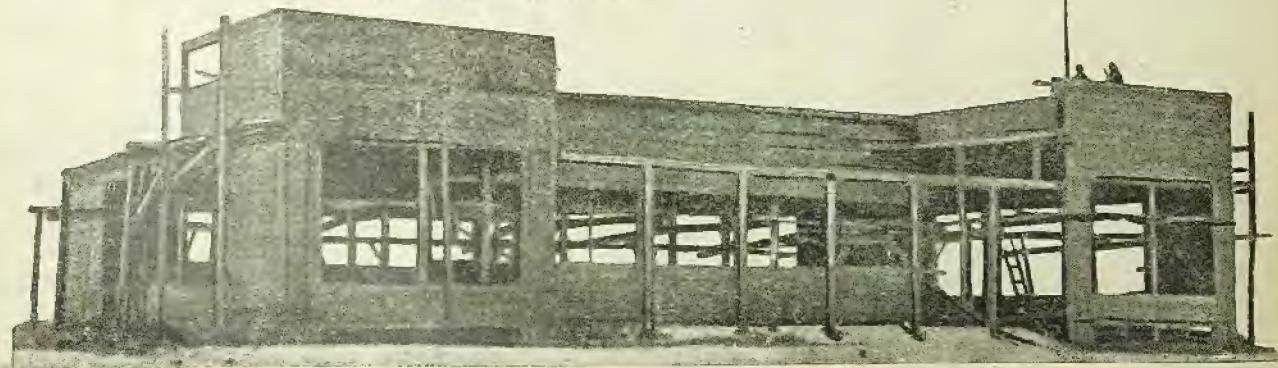
У Клімавічах пры парт.-професіяналь-
ным клубе працуе фотогурток. На
малюнку: група ўдзельнікаў гуртка.

Машина, якая вырабляе дубовую фанэру. Ужываецца ў Са-
вецкім Саюзе ўпяршыню. Пастаўлена на Бабруйскім комбінаце.

Закладка ў Менску фабрыкі-кухні.

Форсаваным тэмпам ідзе работа на пабудове першае ўсебеларускае Сельска-Гаспадарчае выстаўкі.
На малюнку: пабудова павільёну працы і быту.

Кніжная Вітрына

Васіль Каваль. Крыніца (апавяданьне, БДВ М нск 1929 г., 174 стар., цана 1 р. 25 к.

Васіль Каваль адзін з яскравых сучасных нова-сялянскіх пісьменьнікаў. Кніжка яго апавяданняў расказвае аб барацьбе за новае на вёсцы („Ліпы“), аб жаночай долі („У супраджах“), аб жанчынах новае вёскі („За доляй“), аб пераходзе цыган на зямлю („Ілька“).

Глыбокая лірычнасьць, шчырасць, непасрэднасьць адчуванняў характарызуюць гэту новую кніжачку Кавалю, якая зьяўляецца каштоўным укладам у нашу літаратуру.

„Беларускія народныя песні“ Беларуская дзяржаўная выдавецтва, Ноты з словамі. Цана паасобніка 15—20 кап.

БДВ выпусьціла на рынак шэраг беларускіх народных сьпеваў у гармонізацыі кампозытараў А. Грэчанінава, Іпалітава-Іванова, М. Равенскага, А. Туранкова і інш. У выйшаўшых выпусках маюцца наступныя творы для мешанага хору:

„А ды ня пыл“, „Цяпер Купала“, „Ня стой каліна, „Ой, з пад лесу, лесу цемнага“. Для сольнага выкананьня з акомпаніэнтам фортэпіяна пакуль выйшлі: „Ляцела зязюля“, „Ой, ты белая бяроза“, „Прыляцелі гусі“.

А. Касьцерын. Лётнік (апавяданьне) БДВ Менск 1930 г., 50 стар., цана 12 кап.

Шмат узрушальных старонак мае гісторыя нашэе Чырвонай Арміі. Але толькі нязначная частка яе барацьбы знайшла сваё адбіцьце ў мастацкай літаратуры.

Кніжачка Касьцерына проста і шчыра расказвае аб адным з шматлікіх эпізодаў з часоў гэтае героічнае барацьбы.

Самаахвярнасьць лётніка, які ў тыфусавай гарачцы ляжыць у тыл да белых надзвычайна ўдала паказана аўтарам.

Апавяданьне, бязумоўна, з цікавасьцю будзе прачытана самымі шырокімі коламі чытачоў.

П. М. Сяргейчык. Першая ўсебеларуская выстаўка сельскае гаспадаркі і прамысловасьці. БДЗВ, Менск, 1930 г. 72 стар. Цана 30 кап.

Пропаганда і папулярызацыя Першае ўсебеларускае выстаўкі сельскае гаспадаркі і прамысловасьці сярод шырокіх працоўных мас гораду і вёскі праводзіцца недастаткова.

Час яе адчынення (першая палова жніўня гэтага году) не за гарамі.

Таму зьяўленьне брошюры Сяргейчыка зьяўляецца сваячасовым.

Яна дае чытачу досыць поўнае ўяўленьне аб тым, што будзе сабой прадстаўляць выстаўка, які яе характар і мэты, як і каму трэба рыхтавацца да выстаўкі, як наладжваць экскурсіі.

Неабходна прасунуць яе ў кожную бібліятэку, на завод, у колгас, на вёску.

Неабходна, каб усе колгаснікі, батракі, беднякі і сярэднія ведалі добра аб выстаўцы і загады пачалі рыхтавацца да яе.

П. Суражскі. На мяжы Эўропы і Азіі. Сэрыя: „Вакол сьвету“. БДВ, Менск, 1930 г., 68 стар., цана 25 кап.

У пясках Кара-Куму (зборнік туркестанскіх апавяданьняў); Сэрыя „Вакол сьвету“ БДВ, Менск, 1929 г., 156 стар., цана 45 кап.

Жыцьцё працоўных у розных кутках Савецкага Саюзу, жыцьцё іншых краін, падарожжы, прыгодніцтва—вось што складае змест сэрыі „Вакол сьвету“. П. Суражскі ў сваёй кніжцы „На мяжы Эўропы і Азіі“ дае нарыс аб Урале і Башкір-скай рэспубліцы. Перад вачыма чытача праходзяць малюнкi мінулага, паўстае сучасны Урал, Башкірыя, застанаўліваецца аўтар і на будучым Урале.

„У пясках Кара-Куму“ зьяўляецца зборнікам апавяданьняў з жыцьця Туркестану. Барацьба з басмачамі, паляваньне на вепрукоў, малюнкi змаганьня Чырвонае арміі з бандамі Дзейнаід-хана, жыцьцё працоўных, вось што мы маем у гэтым зборніку.

Асабліва запамінаецца апавяданьне А. Сыціна—„Вага смагі“. Перад чытачом расчыняецца ўзрушаная гісторыя барацьбы чырвонаармейскага атраду ў пясках Кара-Куму з бандай Ёмудаў Дзеўнаід-хана.

Прыходзіцца толькі вітаць гэтую новую сэрыю, якая бязумоўна дапаможа нашаму чытачу шырэй пазнаёміцца з жыцьцём сусьвету.

ГУМАР ЗАХОДНЯЕ БЕЛАРУСІ

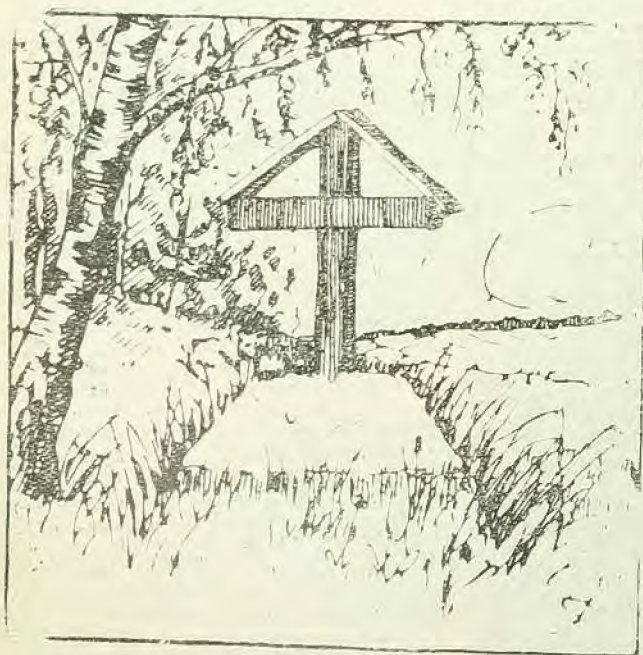
Што дала фашыцкая дыктатура працоўным масам Заходняе Беларусі

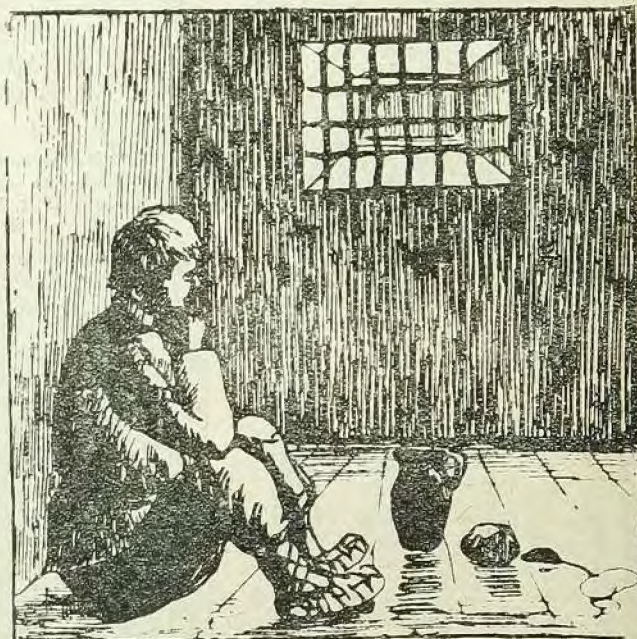
Свабоду.

Грамадзкія абавязкі.

Школу.

Зямлю.

ГПБ Ср. Аз.

(З гумарыст. часопісі „Маланкс“).

Выданьне Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва.

Адказны рэдактар МІХАСЬ ЧАРОТ.

ПОЛЫМЯ

КНИГА ПЕРШАЯ

ЧАСОПИСЬ
ЛИТЕРАТУРЫ
ПОЛИТИКИ
ЭКОНОМИКИ
ИСТОРИИ
КРИТИКИ

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАўНАЕ
1930
ВЫДАВЕЦТВА

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАўНАЕ ВЫДАВЕЦТВА

М Е Н С К Савецкая, 63.

МАЕЦА ПАДПІСКА НА 1930
ПРЫ НА ШТОМЕСЯЧНУЮ БЕЛАРУСКУЮ ЧАСОПИСЬ
ЛИТЕРАТУРЫ, ПОЛІТЫКІ, ЭКОНОМІКІ, ГІСТОРЫІ, КРЫТЫКІ ГОД

„ПОЛЫМЯ“

ПАДРЭДАКЦЫЯ І:

А. Менскага, Я. Купалы, А. Некрашэвіча, М. Чарота, І. Шыпілы.

9-ты ГОД ВЫДАЊНЯ

„ПОЛЫМЯ“ знаёміць з дасягненнямі беларускай мастацкай літаратуры, літаратуры іншых народаў Савецкага Саюзу і чужаземнай, друкуе романы, аповесці, апавяданні, п'есы, поэмы, вершы.

„ПОЛЫМЯ“ друкуе матэрыялы па політыцы, эканоміцы, гісторыі беларускай культуры і гісторыі рэвалюцыйнага руху на Беларусі.

„ПОЛЫМЯ“ зьяшчае шмат навуковых матэрыялаў па філэзофіі, марксызму і ленінізму.

„ПОЛЫМЯ“ дае чытачу крытычныя матэрыялы аб беларускай літаратуры, літаратуры іншых народаў СССР і чужаземнай.

„ПОЛЫМЯ“ дае на сваіх старонках багаты кнігапіс-бібліяграфію, занатоўвае ўсе зьявы беларускай культуры, дае хроніку культурнага жыцця ўсяго СССР, а таксама замежных краін.

у „ПОЛЫМІ“ бяруць удзел самыя выдатныя літаратары, крытыкі, публіцысты і навуковыя сілы.

Час. „ПОЛЫМЯ“ Выходзіць штомесяц — 12 кніжак на год.

У 1930 ГОДЗЕ

ПАДПІСНАЯ ЦАНА

З Ъ Н І Ж А Н А

з 12 на 10 РУБЛЁў

ПАМЕРАМ КОЖНАЯ ў 10-12 АРКУШОў

У м о в ы п а д п і с к і:

на 12 м.	на 6 м.	на 3 м.	Кошт асобнага нумару
10 р.	5 р.	3 р.	АДЗІН РУБЕЛЬ

МОЖНА ПАДПІСАЦА НА ВЫПЛАТУ

ГАДАВЫМ ПАДПІСЧЫКАМ у 3 тэрміны: пры падпісцы—4 р., да 1 ліпеня—3 р. і да 1 кастрыч.—3 р.

ПАЎГАДАВЫМ ПАДПІСЧЫКАМ у 2 тэрміны: пры падпісцы—3 руб. і да 1 чэрвеня—2 руб.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: Бюро падпіскі БДВ (Менск, Ленінская, 19), Цэнтральнай кнігарняй БДВ (Менск, рог Ленінскай і Савецкай), усімі акруговымі аддзяленнямі БДВ, аддзелам падпіскі Беларускага аддзялення ГІЗу РСФСР (Менск, Савецкая, 54), яго агентурай на акругах і раёнах, усімі п.-т. канторамі і аддзяленнямі, Беларускам аддзяленьнем выд. „Правда“ (Менск, Савецкая, 61) і яго пададдзяленнямі, канторай газеты „Беларуская Вёска“ (Менск, Савецкая, 63) ды яе ўпаўнаважанымі і селькарамі ва ўсіх раёнах БССР.

Падпісчыкам, якія заплацяць адразу ўсе грошы, ДАЮЦЦА НАСТУПНЫЯ ІЛЬГОТЫ:

ГАДАВЫМ ПАДПІСЧЫКАМ дарма комплект „ПОЛЫМЯ“ за 1928 або 1929 год і пры куплі мастацкай ды політычнай літаратуры выданняў БДВ (на суму да 30 р.) скідка ў 25 проц. ПАЎГАДАВЫМ ПАДПІСЧЫКАМ: пры куплі мастацкай і політычнай літаратуры выданняў БДВ (на суму да 20 руб.) скідка ў 15 проц.

БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

24

НУМАРЫ
НА ГОД

ІЛЮСТРАВАНАЯ ДВУХТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ
Адказны рэдактар МІХАСЬ ЧАРОТ

Адрас рэдакцыі: Савецкая, 79.

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ высьвятляе ў мастацкім слове і багатай ілюстрацыі рост і разьвіцьцё соцыялістычнага будаўніцтва БССР і ўсяго Савецкага Саюзу, рэканструкцыю народнае гаспадаркі, посьпехі індустрыялізацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі, шляхі культурнае рэволюцыі.

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ знаёміць чытача з рэволюцыйнымі падзеямі ўсяго сьвету, а таксама і з важнейшымі зьявішчамі сусьветнай эканомікі і культуры.

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ зьмяшчае: апавяданьні, вершы, нарысы, падарожжы, фэльетоны, артыкулы з політычнага, эканамічнага, культурнага і мастацкага жыцця, мастацкія навінкі, ілюстрацыі, рэпрадукцыі карцін выдатнейшых мастакоў, а таксама гумарэскі, пародыі, старонкі сатыры і гумару з адпаведнымі шаржамі і карыкатурамі.

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ адлюстроўвае ўсё бягучае жыцьцё мастацтва як савецкага, так і сусьветнага, найбольш буйныя зьявішчы літаратуры, тэатру і кіно.

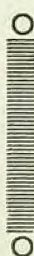
ПАДПІСНАЯ ЦАНА на 1930 год

На 1 год 3 руб. —

На паўгода 1 руб. 50 кап.

На 3 месяцы — 75 кап.

Цана асобнага нумару 15 кап.

ПАДПІСКУ ПРЫМАЮЦЬ:

Бюро падпіскі БДВ (Менск, Ленінская, 19),
Цэнтральная кнігарня БДВ, усе акруговыя
аддзяленьні БДВ, кнігарні ЦРК, кіёскі
контрагентства друку, Беларускае газэтнае
бюро, усе паштовыя аддзяленьні, усе
лістаносцы як у гарадох, так і ў вёсках
і асобы, якія маюць пасьведчаньні.

Часопісь „ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ прадаецца ўва ўсіх кнігарнях БДВ, ЦРК, кіёсках контрагентства друку і выдав. „Правда“, чыгуначных кіёсках, пашт. кіёсках і ўсіх газэтаносцаў ува ўсіх гарадох і мястэчках БССР